

Luceafărul

Săptămânal de cultură editat de **Fundația Luceafărul**
Apare sub egida **Uniunii Scriitorilor din România**
An XVI, Nr. 17 (806), Miercuri, 14 mai 2008, 16 pagini. Preț: 2 lei

Apare cu sprijinul
Primăriei sectorului 2 București,
primar Neculai Onțanu

În acest număr:

ION COCORĂ:

*La despărțirea de
Monica Lovinescu*

ALIN BOGDAN:

*Traducere și
sincronizare
(Corespondență din Paris)*

ADRIAN G. ROMILA:

Moarte și circ

**CĂLIN
STĂNCULESCU:**

*Bucurați-vă de premii
și filme europene!*

**GABRIELA
GHEORGHISOR:**
*Poezia cartierului
de Est*

*Dintre sute
de catarge:*
SIMONA DĂNCILĂ

Nominalizările pentru
Premiile Uniunii
Scriitorilor din România
pe anul 2007

Interviurile Luceafărului:
NORMAN MANEA în dialog cu Ioana IERONIM
despre
LECȚIA DE MODESTIE A EMIGRĂRII

Expoziție-eveniment
MIRCIA
DUMITRESCU

**Simona
POPESCU:**
**BERLIN-
MERLIN**

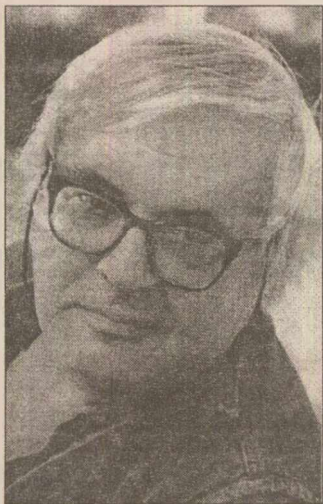
**Inedite
de
Adi CUSIN**

Isus răstignit

1120-2119 17

Victor Ivanovici, laureat al Premiului internațional „Sial de Ensayo”

Recent, la Madrid, criticului și eseistului Victor Ivanovici, colaborator al revistei noastre, i-a fost decernat Premiul „Sial de Ensayo” pentru comunicarea prezentată la cel de al XVI-lea Congres al Asociației Internaționale a Hispaniștilor, desfășurat anul trecut la Paris, *Macondo ca puzzle/ Construind personajul românesc „din petece”*, text ce reprezintă rezumatul introducerii teoretice și

primul capitol din cartea sa *Gabriel Garcia Márquez y su Reino de Macondo*, apărută zilele acestea în capitala Spaniei, la prestigioasa Editură Sial. Ne bucurăm din două motive.

În primul rând, pentru că un compatriot (Victor Ivanovici locuiește în prezent în Grecia, dar s-a născut în România, unde și-a făcut studiile universitare, a predat literatura spaniolă și a debutat în critica literară) a ieșit învingător într-o competiție intelectuală de înalt nivel internațional, eseul premiat fiind ales de juriu dintre alte 103 texte ale unor autori de pe toate meleagurile mapamondului.

În al doilea rând, fiindcă, în avangardă tipărită, revista

Luceafărul a prezentat cititorilor săi, în numărul 14-15, apărut miercuri, 23 aprilie a.c., excelentul studiu al lui Victor Ivanovici.

...Mai e cazul să menționăm că noi, împreună cu toți iubitorii de literatură din România, îl așteptăm în continuare pe autor cu alte colaborări la fel de valoroase, paginile *Luceafărului* fiindu-i permanent deschise?! (RED.)

Calendar

13 - 20 mai 2008

13.05.1931 - Dan Grigorescu
15.05.1926 - Venera Antonescu
15.05.1933 - Domnica Gârmeață
15.05.1938 - Horia Pătrașcu

16.05.1936 - Angela Cismas
16.05.1919 - Vasile Iosif
16.05.1938 - Florin Costinescu
17.05.1958 - Ioana Ruxandra Bălan
19.05.1921 - Vasile Dima
20.05.1926 - Virgil Sorin
20.05.1930 - Geo Șerban
20.05.1959 - Ion Marcel Fandarac

Nominalizări pentru Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 2007

Juriul alcătuit din Gabriel Dimisianu (președinte), Daniel Cristea-Enache, Mircea A. Diaconu, Cornel Ungureanu și Dan C. Mihăilescu (membri), întrunit în ședința din 6 mai a.c., a stabilit prin vot următoarele nominalizări:

PROZĂ

Ioan Lăcustă, *Luminare: coborârea în text*, Ed. Polirom
Dan Perșu, *Cu ou și cu oțet*, Ed. Cartea Românească
Bogdan Popescu, *Cine adoarme ultimul*, Ed. Polirom
Dan Stanca, *Noaptea lui Iuda*, Ed. Humanitas
Horia Ursu, *Asediul Vienei*, Ed. Cartea Românească

POEZIE

Emil Brumar, *Cîntece de adolescent*, Ed. Brumar
Mariana Codruș, *Ultima patrie*, Ed. Paralela 45
Nichita Danilov, *Centura de castitate*, Ed. Cartea Românească
Marius Ianuș, *Ștrumfii afară din fabrică!*, Ed. Cartea Românească
O. Nimigean, *Nicolina Blues*, Ed. Cartea Românească

CRITICĂ LITERARĂ / ESEU / ISTORIE LITERARĂ

Paul Cernat, *Avangarda românească și complexul periferiei: primul val*, Ed. Cartea Românească
Alexandra Ciocârlic, *Și totuși, clasicii...*, Ed. Cartea Românească
Al. Cistelean, *Diacritice*, Ed. Curtea Veche
Sorin Lavric, *Noica și mișcarea legionară*, Ed. Humanitas
Horia-Roman Patapievic, *Despre idei & blocaje*, Ed. Humanitas

DRAMATURGIE

Gianina Cărbunaru, *Mady-baby.edu*, Ed. Cartea Românească
Alina Nelega, *Kamikaze*, Ed. Cartea Românească
Vlad Zograf, *America și acustica*, Ed. Humanitas

TRADUCERI DIN LITERATURA UNIVERSALĂ ȘI PREMIUL „ANDREI BANTAȘ”

Leo Butnaru – Velimir Hlebnikov, *Joc în iad și muncă-n rai*, Ed. Ideea Europeană
Ileană Cantuniari – François Weyergans, *Franz și Françoise*, Ed. Polirom
Ion Covaci – Mihail Bulgakov, *Maestrul și Margareta*, Ed. Humanitas

Dana Crăciun – Salman Rushdie, *Versetele satanice*, Ed. Polirom

Radu Pavel Gheo – Ernest Hemingway, *Bătrânul și marea*, Ed. Polirom
Nicolae Iliescu – Leonid Tîpkin, *O vară la Baden-Baden*, Ed. Humanitas
Luminița Munteanu – Orhan Pamuk, *Cartea neagră*, Ed. Curtea Veche
Aurel Rău – Saint-John Perse, *Poeme: opera completă*, Ed. Echinox

DEBUT

Andrei Doboș, *Mănăsture story*, Ed. Vinea – Poezie
Tatiana Dragomir, *Fotograme*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca – Proză
Mihaela Gligor, *Mircea Eliade, Anii tulburi: 1932-1938*, Ed. Euro Press Group – Istorie Literară
Angelo Mitchievici, *Mateiu I. Caragiale, Fizionomii decadente* Ed. I.C.R. – Istorie Literară
Mirela Stănculescu, *Copilul de foc*, Ed. Ex Ponto – Proză
Alexandra Tomiță, *O istorie „glorioasă” – Dosarul protocronismului românesc*, Ed. Cartea Românească – Istorie literară

PREMII SPECIALE

Mircea Cărtărescu, *Orbitor*, trilogie, Ed. Humanitas
Șerban Foarță, *Cartea Psalmilor / Pre stihuri retocmită acum de Șerban Foarță* / Ed. Brumar
Nicolae Mecu, *G. Călinescu, Opere. Publicistică, vol. 1-4*, ediție coordonată de Nicolae Mecu, Ed. Academia Română și Fundația Națională pentru Știință și Artă
Marin Mincu, *O panoramă critică a poeziei românești din sec. al XX-lea*, Ed. Pontica
C.D. Zeletin, *Principesa Elena Bibescu, marea pianistă*, Ed. Vitruviu

PREMIUL COMISIEI PENTRU LITERATURA MINORITĂȚILOR

Szocs Geza, *Limpopo*, Ed. Magveto – roman în limba maghiară
Stevan Bugarschi, *Creația literară a sârbilor din România: 1918-1947*, Ed. Uniunea Sârbilor din România – istorie literară

Premiile U.S.R. vor fi acordate în ziua de 5 iunie în cadrul unei festivități. Cu acest prilej Juriul va acorda și Premiul Național pentru Literatură pe anul 2007.

Luceafărul

Director: Dan CRISTEA
Redactor-șef: Horia GÂRBEA

Redacția: Simona GALAȚCHI, Gelu NEGREA,
Stelian TABARAȘ
Concept layout: Adrian BALTAG –
www.dtp-factory.ro
DTP: Ionela STANCIU

Revistă de cultură

Editor: **Fundația Luceafărul**

Apare săptămânal sub egida și cu sprijinul

Uniunii Scriitorilor din România

ISSN – 1220-627X

Art director: Mihai ZGONDOIU
Coordonator pre-press: Alexandru FARCAȘ
Administratie, difuzare: Eugen CRÎȘAN
Tipărit la CROMOMAN

Revista „Luceafărul” este membră a Asociației Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare (A.R.I.E.L.)

Adresa redacției: Calea Victoriei, nr. 133, București, sector 1
Tel./Fax: (021)-212.79.94 ; Tel: (021)-312.96.93

email: fundatia_luceafarul@yahoo.com

www.fundatiiluceafarul.ro

www.revistaluceafarul.ro

Banca Comercială Română – Sucursala Sector 1, București

Cont Lei: RO17RNCB0072049692900001

Cont Euro: RO33RNCB0072049692900004,

COD SWIFT: RNCB - ROBU

IMPORTANT! Colaboratorii ne pot trimite materiale doar în

format electronic și culese cu semne diacritice!

Reguli generale de corespondență cu redacția: Manuscrisele nesolicitate și nepublicate nu se înapoiază. Textele trimise către rubrica *Poșta redacției* vor purta pe plic mențiunea respectivă.

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu răspunde pentru politica editorială a publicației, nici pentru conținutul materialelor publicate. Revista „LUCEAFĂRUL” promovează diversitatea de opinii, iar responsabilitatea afirmațiilor cuprinse în paginile sale aparține autorilor articolelor.

DIFUZARE

Revista „Luceafărul” poate fi cumpărată de la chioșcurile RODIPET și IMPACT din București și din țară. În București mai poate fi găsită la librăria de la Muzeul Literaturii.

ABONAMENTE revista „LUCEAFĂRUL”

● Abonamente se pot face la toate sucursalele RODIPET și POȘTA ROMÂNĂ. Revista „Luceafărul” este înscrisă în Catalogul Publicațiilor RODIPET la nr. 2048. În Catalogul de Presă/ 2008 editat de Poșta Română găsiți revista „Luceafărul” cu nr. de cod 19365, la capitolul 6, pag. 48.

● Vă mai puteți abona, de asemenea, prin S.C. ORION PRESS IMPEX 2000 S.R.L., O.P. 77, C.P. 19, București, Sector 3, telefon/fax: (021)-610.67.65 sau (021)-210.67.87.

● Se pot face abonamente și direct la Fundația „Luceafărul”, expedind banii prin mandat postal sau prin ordin de plată în contul RO17RNCB0072049692900001, BCR – Sucursala Sector 1, București și trimițând apoi o copie după dovada plății abonamentului pe adresa fundației, Calea Victoriei, Nr. 133, București, Sector 1 sau prin e-mail la fundatia_luceafarul@yahoo.com împreună cu Talonul de abonare completat.

Nume	Prenume
Compania	Cod fiscal
Str	Nr
Bloc	Scara
Etaj	Apt
Localitate	Judet/Sector
Cod poștal	Telefon
E-mail:	Adresa de livrare (dacă este diferită de adresa de mai sus):
Str	Nr
Bloc	Scara
Etaj	Apt
Localitate	Judet/Sector
Cod poștal	Telefon
E-mail:	

Număr abonamente contractate începând cu data de

- 3 luni (13 numere) 26 lei
 6 luni (26 numere) 50 lei
 12 luni (48 numere) 90 lei

● **PROMOȚIONAL:** La un abonament făcut direct aveți 30 % reducere pentru cel de-al doilea, iar pentru două abonamente întregi făcute, aveți 50 % reducere pentru al treilea.

● **Cititorii din străinătate** sunt rugați să trimită dovada plății a 200 de euro prin mandat postal sau prin transfer bancar în contul RO33RNCB0072049692900004, Cod SWIFT: RNCB - ROBU, BCR – Sucursala Sector 1 pentru abonamentul pe un an. Copia acestei dovezi și adresa completă se expediază pe adresa redacției sau se trimite prin e-mail, cu specificarea *Abonamente revista „Luceafărul”*.

Pentru relații suplimentare legate de distribuție nu ezitați să ne contactați la numerele de telefon: 0727-87.22.76 sau 0722-15.26.69.

Adi Cusin (1941 - 2008)

In memoriam

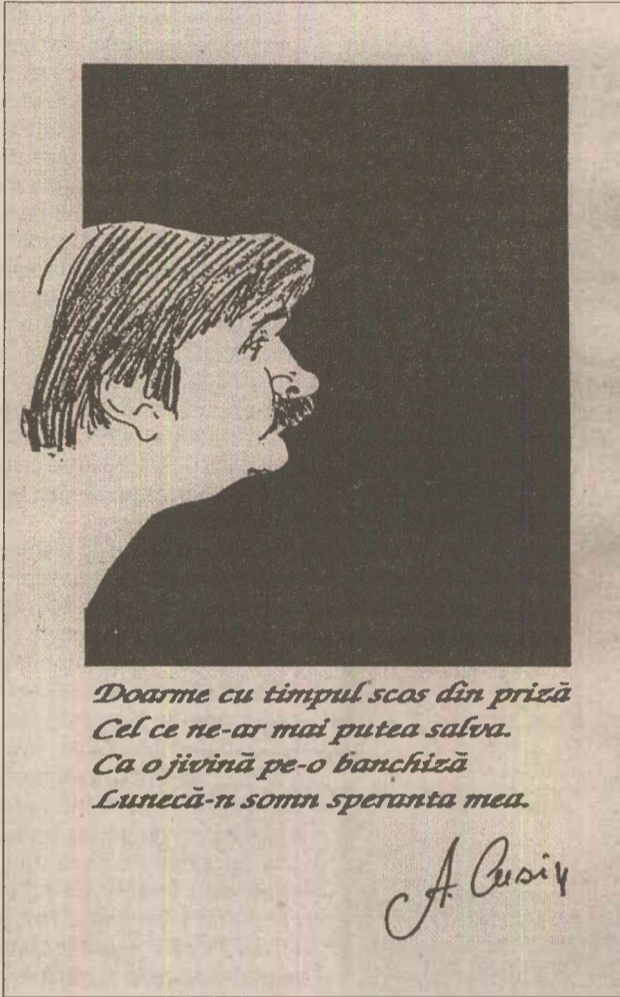
Cronica
literară
Dan Cristea

Natură delicată și vulnerabilă, amenințând doar cu o „lume mai curată“ sau visând să oprească un om pe drum căruia să-i ofere „plânsul“, Adi Cusin a publicat în decursul vieții numai trei volume de versuri (*A fi*, 1968, *Umbra punților*, 1970 și *Starea a treia*, 1974), volume din care a reieșit, în 1994, singura sa antologie, intitulată *Țara somnului*. Gândul poetului se mărturisea, de altfel, a fi cu totul discret în privința posterității operei sale, năzuind la emoționant de puțin: „De-ar rămâne din mine o carte subțire,/ Pulbere gri în coperti de răcoare“. Am publicat, în 1995, în „Luceafărul“, o cronică literară la antologia poetului, pe care o reiau astăzi, după dispariția sa, cu unele adăogiri.

Recitite acum, nu puține dintre versurile lui Adi Cusin din anii '70 se dovedesc rezistente la o nouă lectură, precum, spre exemplu, poemul admirat în epocă *Lumină veche*, poem care își poate găsi locul, cu brio, în orice antologie a poeziei melancoliei provinciale. Combinarea stereotipiei cotidiene cu umorul, jocul de umbre și lumini, amănuntul prins în imagine transfigurează un tablou știut și familiar, care dobândește astfel o indicibilă perspectivă de profunzime: „Ce trist e la ora amiezii/ În gang, când se toacă mărar,/ Când stâlpii acelor familii/ Adorm lunecând sub ziar, // Dar când se mai trag mari obloane/ Și varul trezit cade jos,/ Și-un cal angajat la sifoane/ Așteaptă în stradă pios. // Această tristețe aparte/ Cc-aproape devine un har,/ Căzând ca un ban pe o parte/ În mături ghicindu-se doar. // Și-apoi o lumină cu care/ Îți vine pe trup să te speli,/ Lumină cu litere clare/ Necunoscută-n cerneli!“ (p. 91).

Cultivator al „tristeților aparte“, ca în acest poem, al duioșului, al melancolicului lenevos și nostalgic, al ficțiunilor senzuale și senzoriale, dar și al unui soi de suprarealism popular care îmbracă incongruența și absurdul într-o impecabilă prozodie, Adi Cusin și-a câștigat un domeniu liric îndeajuns de bine delimitat, între un Emil Brumar și un Vintilă Ivănceanu. Cu poemele sale plăcute, destinate, complice-surzătoare, autorul readuce în memorie ceva din „bucuria“ de a compune poezie, manifestă în deceniul al șaptelea, când „deconstructivismul“ optzecist nu se zărea încă la orizont. În locul „angajării“ într-un real deformat, Adi Cusin propune o poezie a „evaziunii“ în ficțiuni compensatorii, văzând în metaforă o „minciună vitală“ față de care raporturile poetului rămân ambigue: „Metaforă, iubita mea bolnavă,/ Înlanțuiți în șanț ne prăbușim,/ Și nu se știe-n ora serii, gravă/ Dacă te strâng de gât sau ne iubim“ (p. 124).

Sentimentalitatea ironică a autorului, precum și tonul său familiar, colocvial, slujit de „armatele blajine“ ale cuvintelor, sunt la originea multor versuri cu neîndoienică audiență la public. Adi Cusin știe să glăsuiească pentru inima „duioasă“ a acestuia, punând în joc și oarecare teatralitate, ca în poemul următor: „La margini de-orăș, peste calca ferată/ Te luasem cu mine să fim mai firești./ Mergeai stânjenită, pe tocure înalte./ Niște soldați te-au strigat să-i iubești. // Intrasem în câmp pe o iarbă păscută/ Ocolind două porți pentru două echipe./ Cât efort ! S-au temut de neșansă./ Departe de-orăș încercară să țipe. // Ne-am oprit lângă râu./ Lunecau printre maluri/ Clipe lungi de ulei, nepuțință, rugină./ Ce fel de pești ar putea să trăiască/ Ori ce întrebări ar putea să mai vină. // Devenirăm atenți./ Insistent, dinspre gară./ Prin sute de țevi se făcea un apel./ Cum tot trebuia cineva să dispară/ Fiece om se închise în el. // Rămăsesem în câmp precum două excepții./ Dintr-o dată străini, încă foarte jenați./ Nu mă priveai, și-ncercam bănuiala/ Că acolo

*Doarme cu timpul scos din priză
Cel ce ne-ar mai putea salva.
Ca o jivină pe-o banchiză
Lunecă-n somn speranța mea.*

A. Cusin

în câmp o să fim condamnați“ (p. 87-8). După cum se pricepe, deopotrivă, să cânte baladesc, cu haz și voluptate, pentru „inima albastră“ a aceluiași public: „Foaie verde ametist/ Se vedea lumina trist./ Pe la cinci când după colț/ Apărea Rosa lui Scholtz. // N-o primea nimeni în casă/ Fiind dânsa prea frumoasă. // Și-atârna în stângăcie/ Firma-i de croitorie. // Nu-ndrăzneau să mă apropie,/ Nici s-o tulbur, nici s-o copii. // Nimenea nu-i pricepea/ Nostalgia din tafta./ Și făceam naiv din draniți/ Săbii de oprit la graniți. // Ea trecea – ea nu știa/ De îngândurarea mea./ Ce e verde se va pierde./ Ce e mut va mai cânta. // Apoi într-un mod absurd/ Mi-a venit să plâng, să zburd. // Într-un fel și mai ciudat/ Lumile s-au scufundat. // Și era la Câmpulung/ Unde nu mai pot s-ajung... // Luna și cu soarele/ Codrul cu izvoarele“ (p. 67).

În felul lor, „capriciile“ pe care le compune poetul sunt mici capodopere ale genului, precum sunt și câteva dintre „ofurile“ nostalgice, intens evocatoare, de soiul: „Oh, magazii de la Buhuși/ În care ne-ascundeam ca de o vină/ Cu soarele ivindu-se sub uși/ Precum un plic ce răspânda lumină“.

La toate aceste daruri ale imaginației libere, cutureierate de senzualitate, trebuie adăugat și faptul că Adi Cusin adoptă în poezia sa o „atitudine“ de viață care poate fi foarte pe placul cititorului obișnuit, căruia i se acordă astfel iluzia familiarității. Este vorba despre un „crou lirik“ care se prezintă pe sine însuși cu capul în nori, mai totdeauna veșnic „perdant“ în bătălia dură a existenței cotidiene. „Personajul“ poetului e de predilecție „naivul“, „șapal ispășitor“, „agresatul“ vorbind chiar despre „bucuria de-a pierde“. Totul ține firește de un surâs complice, adresat lectorului: „E prea târziu să fii Napoleon/ S-au dus armatele de cavalerie./ Sunt cel mai sincer șapal ispășitor./ Iubite domnule, sunt cap de serie. // Ce-a mai rămas din plajă se inundă/ Și totuși prea târziu s-o îngreădești. // Când intru-n apă, de singurătate/ Se-ndepărtează lumi întregi de pești... // Și câtă trudă pentru înălțime/ – Ne-ndemânarea ta să mai cobori –/ Surâsul chipului e pentru nimeni/ Și porți incluziunei vechi erori. // Acum mi se dă voie să mă culc./ Akaki Akakievici, chiar se poate ?/ Nedemn fiind de viața unui fulg/ De-aș fi o

molie cu demnitate“ (p. 110).

Dintr-o asemenea postură paradoxală, de implicat-neimplicat, sau, mai degrabă, din perspectiva celui ce „face haz de neccaz“ se ivesc și versuri mai noi, precum cele din poemul care dau titlul volumului: „Tresare-n somn cutia milei./ Se stinge nichelul în baruri./ Adorm afacerile zilei/ Precum o șapcă peste zaruri. // De ce ești tu sărac cu duhul/ Și nu te prinzi în joc ? – N-am chef. // Se prăbușește-n somn văzduhul./ Dorm formele de relief. // Pe o celestă rogojină/ A ațipit și Dumnezeu. // Îngeri incuți adorm pe splină./ Petru cel Sfânt răsuflă greu. // Doarme adânc Șeherezada/ Curbată pe un porțelan/ Că-ți vine să-i culegi zăpada/ Trupului gol și diafan. // Pământu-și pierde din viteză/ Adoarme orice zaiafet –/ În drumul său către asceză/ Doarme tot corpul de balet. // Pe-un scuteț mic adoarme Țara/ Și eu o învelesc plângând. // Din somn se naște primăvara/ Ca steaua dintr-un om de rând. // Doarme cu timpul scos din priză/ Cel ce ne-ar mai putea salva. // Ca o jivină pe-o banchiză/ Lunecă-n somn speranța mea“.

Ceea ce observ acum, la o lectură reluată, e faptul că avem de-a face aici cu un poem polemic, subversiv și că metafora „țării somnului“, loc unde se așteaptă zadarnic un salvator (acesta doarme cu „timpul scos din priză“) și unde poetul e catalogat a fi „sărac cu duhul“ oferă fără îndoială o imagine a României de dinainte de '89. Neobservat la Adi Cusin mi-a rămas (lucru pe care încerc să-l corectez în clipa de față) și un anume bacovianism, conturabil nu atât în poemele tristeților provinciale, cât mai ales în limbajul folosit, în curajul și instinctul poetului de a pune, ca în Bacovia, cuvântul poetic alături de expresia trivială, constatatoare, pur informativă. Astfel: „timpul scos din priză“, un „cal angajat la sifoane“, „adorm afacerile zilei“, „totul depinde de cum cade lumina“, „E târziu, s-a închis și la pâine“, „Cum tot trebuia cineva să dispară/ Fiecare se închise în el“ sau „Cu vorbele căzute mototol/ Omul din mine vrea să se dezbrace“. Intersectarea de calofilie și de aparentă stângăcie sau inabilitate, evenimentul pară scos din știrea de ziar combinat cu evenimentul inexplicabil, ținând de patologia străzii, produc efecte puternice și tulburătoare, de disparitate existențială. În acest sens e pe de-a-ntregul bacovian poemul *Pigment de toamnă*: „Fuge toamna în urma tramvaiului./ Groși lipoveni se supun unor munci/ (Mereu revenind un motiv peste care/ Îți vine-o manta să arunci). // Pământul e bun și gustos, iar lopata/ Limpede taie o frunză-n auz. // De pe o stradă cu nume nostalgic/ Țipătul unui refuz. // Arheologi, chiar în centrul orașului./ Exultă găsind un momânt. // Parcă mai mult respectând superstiții./ Oamenii cumpără, vând... // Sunt întrebat dacă știu o adresă./ Ca și cum între noi te-ai putea rătăci! // Un bătrân și-a legat peste ochi o batistă/ Și insultă statuile vii“.

În aceeași ordine de idei, dacă la Bacovia întâlnim „curajul“ refuzului de a se înapoia acasă prin potopul de ninsoare al lui „decemvre“, Adi Cusin exaltă, în schimb, curajul confruntării cotidiene, cu actele și gesturile banale, dar și cu „cuvintele în care nu mai crezi“. Presupunul învins se transformă astfel în învingător: „Să ai curajul să te-ntorci acasă./ Cu inimile scuturilor sparte./ Cu-acea mândrie stranie, aleasă./ Pe care doar învinșii știu s-o poarte“.

N-am remarcat, în lectura trecută, nici alte lucruri la Adi Cusin, printre care universul dubitativ, cutureierat de îndoiele, nesigurante și așteptări la capătul cărora nu mai survine nimic. După cum, firește, n-am remarcat nici aceste versuri premonitorii pe care le citez acum, când sensul lor e întregit de realitatea care le face ecou: „Aștept să mă strivească blândă/ Zăpada ultimului cânt“ și „Eu m-am culcat într-o pagină albă/ Trist întunerul se urcă în cești“.

Moarte și circ

ADRIAN G. ROMILA

Lucian Dan Teodorovici se numără astăzi printre prozatorii deja consacrați, mai precis, printre aceia pe care fostul val Polirom a mizat cu succes cu ceva ani în urmă. Autor a două romane, a cinci volume de povestiri (între care două online și unul colectiv, împreună cu Dan Lungu și Florin Lăzărescu, tradus și publicat în Franța la finele anului trecut) și a unor scenarii de scurtmetraje premiate și finanțate de CNC, Teodorovici deține toate datele povestitorului profesionist: priză la real, vervă narativă, siguranță în desenul personajelor și al evenimentelor, umor savuros, prolixitate creativă perfect controlată. „Situțiile” transformate de autor în proză alcătuiesc, de-a lungul volumelor sale, un univers coerent și ușor recognoscibil, marcat consecvent de o tentă parodic-demitizantă și de un comic exploziv. Teodorovici reușește să pună în intrigă cele mai incredibile întâmplări, mutându-le de pe linia imposibilității reale de producere pe aceea a verosimilității narrative, iar șarja grotescă de care se folosește pentru asta nu pare niciodată prea groasă. Spiritul acesta se poate proba vizionând „poveștile” politice ale serialului TV *Animal Planet Show*, difuzat de Antena 1, la care Teodorovici e coscenarist.

Cercul nostru vă prezintă: (Polirom, 2007), reeditat, e unul dintre romanele care au confirmat valoarea autorului la prima ediție, în 2002. Tema „serioasă” a sinuciderii artistice e comprimată de naratorul-personaj într-un ritual reluat zadarnic la începutul celor două-trei zile, cât durează joycean romanul, și intercalat între câteva întâmplări exotice, petrecute undeva, într-un oraș al coloratei României de astăzi. Postat pe marginea ferestrei de la etajul cinci, cu „gura deschisă, obrăzii umflați sub presiunea vântului (...), bărbia făcând unghi de o sută douăzeci de grade cu gâtul, brațele larg desfăcute, picioarele tremurând, dezgolate,

tăpile lipite de pervazul rece”, autoironicul personaj-narator se află mereu în așteptarea impulsului sinucigaș. Dar el nu vine niciodată, astfel încât spectaculoasa pregătire pentru saltul în gol nu rămâne decât un ridicol spectacol de uimit vecinii și trecătorii. Reluat, *ad infinitum* („ca întotdeauna, și astăzi vreau să mă sinucid”), fără succes. Fără succes în raport cu dorința povestitorului, pentru că, altfel, insuccesul e generator de situații dintre cele mai comice: vizita văduvei din bloc, care-l găsește masturbându-se cu o revistă porno pe genunchi și care se îndrăgostește iremediabil de el; împrietenirea cu alți sinucigași de profesie (fostul seminarist, care speră într-o moarte cauzată de îngurgitarea unei găleți cu whisky, omul cu bretele portocalii, care se spânzură mereu de o șină

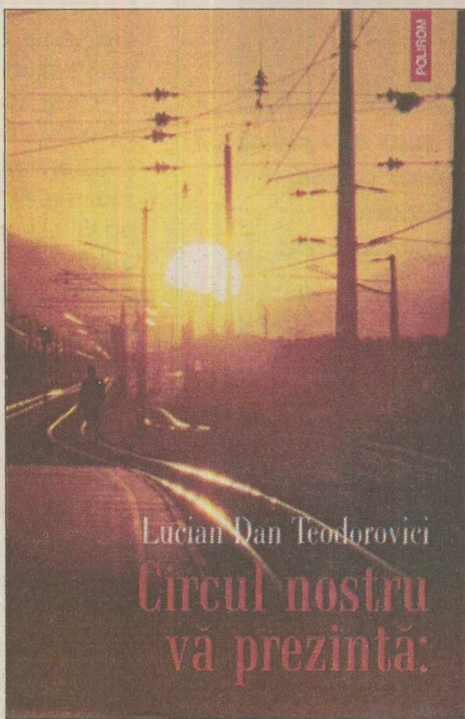
numai când e văzut și salvat); intrarea într-o biserică în care o epileptică e considerată de preot demonizată; conflictul cu ceferiștii și cu o prostituată, într-un bar de lângă gară. Faptele sunt banale, aparent lipsite de potențial narativ și independente în interiorul romanului. Dar plictisul structural al naratorului (el iese în oraș numai ca să hălăduiască fără scop, ca să întâlnească vreun prieten sau ca să asiste la ceva), rezultat al insuccesului suicid și al zădărniciilor tuturor lucrurilor așezate mereu în preajma morții iminente, transformă orice lucru într-un nod evenimential complicat, având cele mai inimaginabile consecințe. Așa se întâmplă, de pildă, în urma întâlnirii tânărului cu bretele portocalii, outsider social locuind într-o locomotivă dezafectată, pe care, înămplător, îl salvează din streang. El îi devine prieten și colocatar, complice la întâmplări neprevăzute și la interminabile dialoguri despre valențele sinuciderii. Despre lipsa ei de motiv, despre frumusețea împiedicării și reluării ei, de fiecare dată.

Culmea absurdă a întregii cavalcade picarești prin care trece eroul romanului de față nu constă în faptul că, la fel ca și ceilalți prieteni ai săi, nu se poate sinucide („m-am cam sinucis”, spune dubitativ, într-un loc), ci în faptul că sinuciderea îi reușește exact celui personaj care n-a jucat-o spectaculos în nenumărate rânduri și care n-a încercat-o decât o singură dată, cu motiv întemeiat. Văduva îndrăgostită și părăsită e găsită înecat, și toate bănuielile cad asupra eroului, pentru că buletinul său e găsit în buzunarul femeii. La fel ca în bancul pe care tatăl i-l spusese în copilărie, cel cu circul la care e prezentat un caz unic – „omul-pasăre, o zi zboară, o zi nu zboară, azi nu zboară” – „zborul” în moarte (să nu uităm că personajul vrea să se sinucidă planând de la etajul cinci) se produce numai atunci când nu-l dorești, când nu-l cauți, când, adică, e autentic.

Teodorovici nu excelează, însă, numai în dialogurile performate excelent și în construirea unor situații pline de comic grotesc, spumos, obținut prin reducerea lucrurilor la absurd. E vorba mai ales de

oscilația insesizabilă între parodic și sobru, între miza mare și cea minoră a romanului. Lucrul e vizibil în reflecțiile „serioase” ale naratorului-personaj, care își caută mereu un sens, o justificare, alunecând, astfel, în existențialul greu, dând o consistență metafizică gesturilor sale aiuristice. Remarcă el, la un moment dat: „Toate chestiile existente în lumea asta sînt complementare, cu siguranță. La diferite niveluri. Eu, la un nivel suprem, deasupra tuturor celorlalte niveluri, sînt complementar cu pervazul. Și-atunci, cum dracu' să mă desprind de el, aruncîndu-mă în gol? Cum aș mai putea eu să fiu eu, fără pervazul pe care ies atît de des? Din motivul ăsta aștept impulsul. El, impulsul, e nepăsător la complementarități, la judecăți. El e hotărâre pură, fără opțiune, fără nimic... El e doar un moment. Și-atît”. Sau, în altă parte, în urma discuțiilor cu prietenul său fost seminarist, îl vede pe Dumnezeu ca pe un mare păpușar, singurul care știe diferența dintre realitate și imaginație și singurul capabil să ne înzestreze cu liberul-arbitru numai pentru propria lui distracție: „Noi, aici, ne maimuțărăm, iar El rîde. Stă comod în cel mai bun loc din lojă, îngerii lui stau bine-mersi în staluri, iar noi, ailați, caraghioșii, stăm pe o scenă. Din cînd în cînd, Acela hohotește sau, în funcție de jocul nostru, se enervează. Cînd rîde, ne aplaudă și ne dă senzația că, gata, l-am prins de picior. Cînd se enervează pe vreunul dintre noi, îl împunge cu atît de obișnuita înjurătură: «Du-te dracului!»...” Aceste paranteze autoreflexive explică metanarativ și titlul romanului. Existența e o imensă scenă, pe care oamenii, în loc să trăiască autentic, își parodiază destinul, jonglând ca la circ cu viața și cu moartea, căutînd să pară artiști, când nu sînt decît niște ridicoli esteți de mahala.

Terminat cu un imens hohot de rîs, romanul lui Lucian Dan Teodorovici nu-i altceva decît o continuare firească a strigătului-șablon din titlu: „Cercul nostru vă prezintă”. Urmează un show care se urmărește cu sufletul la gură.

Poezia cartierului de Est

Cartea
de poezie

GABRIELA GHEORGHIȘOR

D Povestiri din cartierul de Est (Editura Brumar, Timișoara, 2007), al patrulea volum de versuri al poetului craiovean Ion Maria (după *Patmos*, *Balene zburând* și *Dincolo de zid*), confirmă, la nivel formal și de imaginar, orizontul de așteptare creat de titlu: narativitate și tranzitivitate, minimalism și peisaj urban, pe scurt, o poezie simplă, de notații directe, cu propensiuni descriptive, într-un stil autenticist, lipsit însă de cruditățile de limbaj, de narcisismul biografist și de tușele sumbre și sarcastice ale douămiiștilor. Și aceasta pentru că, așa cum observă Gheorghe Grigurcu, într-un succint „cuvânt înainte” (*Cu prețuire admirativă*), „o frăgezime, o inocență, un serafism” circumscriu cele mai izbutite versuri ale lui Ion Maria, „în frapant contrast cu textele (...) hiper-realiste care țin acum capul de afiș”.

Viziunea poetică luminoasă din *Povestiri din cartierul de Est* individualizează, de fapt, un univers recognoscibil și referențial și livresc (în poemele altor poeți, dar și în cărți de proză): un mizer „cartier muncitoresc”, cu blocuri cenușii de beton, invadat de gunoaie și de șobolani, populat de bețivi, de câini și pisici maidaneze, supraviețuind în „raiul” pestilențial al tomberoanelor. Miza volumului nu este însă transcrierea urâtului: „de ce să scriu/ despre partea urâtă/ a lumii/ și a mea/ de ce să pun/ ca un steag/ întunericul deasupra/ capului/ de ce să nu scriu/ despre ce este frumos/ în lume/ poate așa uităm/ de urâtul ce ne înconjoară/ ori poate că frumosul/ se înduplecă/ și vine printre noi” (*urâtul*

și frumosul). Revolta sau nevroza nu ating, nici măcar în treacăt, versurile poetului care își asumă programatic revelarea frumosului / poeziei / sfințeniei (sacralului, în termeni eliadești) din realitatea cea mai prozaică și mai coruptă de imund: „aici – printre gunoaie/ poezia este prezentă/ încă/ printre noi/ ca Iisus la cina/ cea de taină” (*poezia*); „poate că printre multele/ hârtii/ de la tomberoanele/ de gunoi/ din fața blocului meu/ este scris/ cel mai frumos/ poem al lumii/ dar cine să-l citească?”. „Poemul” știut numai de Dumnezeu (*eu și gunoaiele*) va fi „cîtit” fragmentar/ „văzut” fulgurant de către sufletul-fluture care „stă suspendat pe cer” (*fluture*), metaforă a zborului imaginației, a ascensionalității spiritului și a „percepției” transcendentului în mijlocul banalului / profanului: „și eu trec zilnic/ pe lângă tomberonul de gunoi/ dar nu-mi pasă/ muzica ce coboară/ din cer/ o aud/ numai eu/ și gunoaiele”; „să vezi/ când pleci la serviciu/ și treci/ printre gunoaiele/ din cartier/ peștii aurii/ ce înoată/ la mare adâncime/ pe sub pământ” (*a fi poet*); „cine știe/ sub grămezile de gunoi/ din fața blocului meu/ poate că există/ un labirint/ un drum către shambala” (*drumul spre shambala*); „ca un răufăcător/ care stă sub apă/ cu trestia în dinți/ până ce trece/ potera/ așa și Dumnezeu/ se ascunde/ în subsolurile blocurilor/ din cartierul meu/ cu gândul că/ doar-doar/ îl vom căuta/ chiar dacă nu mai știm/ care este/ trestia lui” (*în subsoluri*). În „cartierul alchimic”, doar privirea poetică are puterea de a vedea „semnele” divinului și de a capta „miracolul”,

consemnat apoi lapidar, cvasi-reportericesc în poeme scurte și versuri mignone: „într-o noapte/ îngerul i-a dat/ o aripă de-a lui/ câinelui fără un picior/ ce trăia/ pe lângă tomberoanele de gunoi/ (...) acum câirfele zboară fericit/ printre plopii/ de peste drum” (*zbor*); „în cartierul meu/ noaptea/ (...) îngerii/ ies de prin canale/ și se joacă/ cu câinii/ murdari/ și fără de stăpân/ să aibă și ei/ o mică bucurie/ într-o viață/ plină de tristețe” (*noaptea în cartier*); „degeaba ei/ pe strada mea/ tot aduc vapoare/ pline de întuneric/ niciodată nu vor putea/ să întunece lumina/ ce vine de la subsolul/ blocului meu/ unde șobolanii se închină/ la o cruciuliță/ ce a căzut acolo/ de la gâtul/ unui copil bun” (*pe strada mea*). Între gunoaie și cer, între văzutele și „nevăzutele” cartierului de Est, poetul nădăjduiește să transfigureze urâtul și să aureoleze mizeria prin creația sa: „și aceste/ toate/ au nevoie de poetul lor/ care să le dea/ un aer/ de sfințenie/ punându-le/ în versurile lui” (*poetul*). Dincolo de siajul argehizan, volumul lui Ion Maria ne amintește, din literatura de azi, „poezia” ghetoului din romanul *Antoniou și Kawabata* de Iolanda Malamer.

Povestiri din cartierul de Est conține o poezie transparentă și lipsită de dramatism, irizată de duiosie și de candoare, tonică prin orizontul redemptiv pe care îl propune. De ce să disperăm, când poți „să desenezi fluturi pe cer” (și pe hârtie)? – pare să ne spună poetul. Deși urâtenia există, frumusețea salvează. Sau, parafrazându-l pe Oscar Wilde, chiar dacă trăiești în mocirlă, important e să privești spre stele.

BERLINMERLIN

sau despre stranie(ri)tate

(fragment)

In Memory of My Feelings
(cum ar zice Frank O'Hara)

SIMONA POPESCU

Grüsse aus Berlin

În casa copilăriei mele, în biblioteca amestecată a părinților mei, sprijinit de cărți, se afla un ursuleț negru, de catifea, cu o banderolă transversală, albă, pe care scria cu litere roșii *Grüsse aus Berlin*. Pe alte rafturi erau și alte „suveniruri” din Străinătate. De pildă, un cilindru de lemn cu un capac în formă de cupolă, ca de biserică rusească, care avea pe el pirogravat un trandafir și cuvântul *Bulgaria*. Înăuntru se ascundea o fiolă de parfum de trandafiri. Ai mei nu fuseseră niciodată în Străinătate. Mai nimeni din orașelul nostru nu mergea în Străinătate. Nici măcar sașii. Nici măcar ungurii. Doar, uneori, bătrînii, dar asta e o altă poveste. Și-apoi, Bulgaria, atât de aproape de noi, nu era chiar Străinătate! Parfumul era adus de mine. Aveam 12 ani și am plecat, eu!, într-o excursie în... Străinătate. Nu-mi amintesc absolut nimic de-acolo, în afară de cel mai minunat nectar de piersici pe care l-am băut în viața mea. Parcă eram pe o terasă la mare. Parcă. Parcă era soare. Parcă. Adică în imaginea aia produsă de cuvântul „Bulgaria” și în care eu sînt un copil, vin spre mine o luminozitate lăptoasă și-o întindere cu tentă albastră. Eram în Străinătate și vedeam Marea Neagră, pe care nu o văzusem niciodată din casa mea. În imagine apare și un pahar, iar lângă el o sticlă verde, de neuitat, cu nectar. Pentru mine,

Bulgaria a rămas pînă azi țara nectarului de piersici. Eram singurul copil din excursia aia. Organizator era profesorul de geografie, care m-a considerat demnă de trecut pe lista călătorilor privilegiați, pentru că reușisem să iau la materia lui nota zece – nu se mai întîmplase de ani de zile ca un elev să obțină „nota profesorului”, cum zicea el. N-a avut încotro, am știut nu doar toate capitalele statelor lumii (pe care acum nu le mai știu), ci și toate centrele industriale ale vecinilor noștri (industrie ușoară, textilă, alimentară și alte prostii). Nu-mi folosea la nimic să cunosc industria alimentară a Iugoslaviei, să zicem. Acum Iugoslavia nici nu mai există, dar și cînd era, de industria ei puțin îmi păsa. Și noi, românii, aveam „industrie alimentară” în cîteva orașe. Ea era marcată pe harta „cu industrii” din manual cu simbolul grînelor și încă ceva. Cu industria alimentară avea să se întîmple ceva prin anii '80, cînd nu mai găseai prin magazine decît conserve de pește, borcane cu fasole verde și sfeclă roșie. Dar mai ales creveți uscați vietnamezi, un fel de chipși cu gust de plastic sărat, nu știu cum să explic altfel. Îmi realizasem, învățînd ca un papagal, visul: să înving Încăpățînarea din căpățîna Profesorului – și să răzbun, astfel, serii întregi de elevi resemnați. Drept răsplată, iată-mă privind Marea Neagră din Străinătate, în timp ce beau a doua sticlă de nectar de piersici.

Jusesem din Bulgaria o singură „amintire”: cilindru de lemn care a fost depus nu departe de ursul negru. Bulgaria – nu departe de Germania, pe raftul de bibliotecă din casa alor mei. Bulgaria sau Germania erau, în mintea mea de copil, cam același lucru. Doar că una își trimitea în lume parfumul și cealaltă urșii. De una ne despărțea Dunărea, în cealaltă se năștea Dunărea, acolo, în Pădurea Neagră (unde urșii sînt negrii, nu?). Așadar, uite că ne lega apa, o legătură de apă, așa cum se zice „legătură de sînge”. Despre Germania mai aveam o idee, că doar sașii noștri (sașii noștri!) vorbeau germană. Și știam că germanii erau de două feluri: din Refege și din Redege. La sași nu veneau decît rude din Refege. Bulgar nu văzusem încă și nici bulgară nu auzisem vreodată. De Bulgaria avea să mă lege, peste 10 ani, nu nectarul, ci televizorul. Dar și televizorul avea să fie, în fond, un fel de nectar pentru ochi și urechi. Noi n-aveam nectar pentru ochi. Cînd noi nu mai aveam de văzut decît datul ritmic din mîna al lui Ceaușescu, bulgarii dădeau noaptea filme nedublate: Antonioni, frații Taviani, Bergman, Fellini etc. Uite-așa, pe piele proprie, am avut revelația a ceea ce profesoara noastră de română numea „ginta latină”. Eram o gintă, asta era clar. Înțelegeam aproape tot – mai ales din filmele lui Antonioni, unde se vorbea puțin și rar. Și în filmele lui Bergman se vorbea puțin, nici nu conta că nu pricepeam deloc ce-și spuneau în limba aia frumoasă și împiedicată. La Bergman m-aș fi uitat eu tot timpul. Acolo atmosfera era ca în Ro. Ca într-o cameră închisă. Oriunde te-ai fi aflat în Ro. Singur, într-o cameră închisă. Pascal, pe care tocmai îl citeam, zicea că tot răul uman vine din incapacitatea omului de a sta nemișcat într-o cameră. Îl citeam pe Pascal pe la 18 ani în camera închisă. Pe mulți alții. Cel mai tare în stat în camera închisă era Oblomov. Numai că el, Oblomov, nu era fericit. Închis în cameră o viață întreagă, rămăsese copil. Pascal nu avea dreptate. Am stat odată și la un film nemțesc, despre un bătrîn care nu-și suporta vecinii pentru că nu-l lăsa să lucreze (era inventator sau savant sau naiba știe de ce avea el nevoie de concentrare), așa că-i omora pe rînd, fără să-și bată prea mult capul, întorcîndu-se liniștit la studiul lui. Ajuns

la închisoare și-a văzut visul cu ochii. Putea să lucreze nestingherit. Nu era un film din RDG. Nu cred că la ei în închisoare se putea lucra nestingherit. Și tot la bulgari puteai vedea meciuri egale (mereu auzeam doar *nula na nula!*) și niște cîntăreți foarte zbîntuiți față de ai noștri, dar la fel de caraghioși, *made in COCO*. Bulgarii, pe care poetul nostru național îi făcuse cu un secol înainte „bulgăroi cu ceafa groasă”, contribuiau, iată, la salvarea unei părți dintre noi de la deprivare senzorială. Și nici n-aveau ceafa groasă! Peste încă alți 20 ani aveam să fac o plimbare pînă la cetatea din Graz cu un scriitor bulgar deprimat care mi-a spus că el nu vede lumina de la capătul tunelului pentru țara lui, în timp ce eu jucam cu o mare dezinvoltură rolul optimistului și îl întrebam dacă mai au așa nectar bun și cîmpii cu trandafiri. Cîmpii cu trandafiri? a întregat mirat. Țările noastre urmau „să intre în Europa” împreună, „les deux Cosettes”, cum îmi spusese o bulgăroaică frumoasă și deșteaptă, undeva, într-un orașel din Slovacia, cu un an înainte, pe un ton așa de trist (dar apoi a rîs, am rîs amîndouă, de noi și de „les deux Cosette”).

Despre Germania, la 12 ani, nu știam mare lucru. În filmele românești cu istorie, dușmanii noștri erau de două feluri: turci și nemți. Cred că în mintea mea germanii erau buni și nemții răi. Mai știam că acolo, în Germania, trăiesc un fel de sași de-ai noștri. Mie îmi plăceau sașii noștri. Doar că o tanti săsoaică i-a zis într-o zi mamei că nemții sînt reci, nici nu se salută vecinii între ei. În Germania trebuie să fi fost tare frig. Din cauza oamenilor reci. Odată a venit la Elke o rudă din Germania cu copiii lor. Am pus mîna pe un copil cu părul aproape alb și, într-adevăr, copilul era rece! După încă 9 ani aveam să cunosc o fată din RDG. Dar RDG-ul nu era chiar Germania. Venise și ea la un cenaclu literar de-al nostru, studentesc. I-a plăcut foarte tare, la ei nu era așa (dar poate nu știa ea). Și-apoi, prin anii '80, am văzut undeva *Toba de tinichea* după Günter Grass. Țin minte și acum scena în care Oskar Matzerath țipă și se sparg geamurile sau pe-aia în care Agnes, mama lui Oskar (actrița Angela Winkler) îngHITE niște țipări alunecoși unul după altul. Îi era silă de viață, ceva de felul ăsta. Și-mi amintesc perfect ochii ei holbați în gol. Și-mi amintesc felul în care eu priveam în gol. Era aproape o îndeletnicire. Îmi amintesc senzația golului din aer. Cîndva, cînd copilul era copil, aerul era plin...

Ursul negru din biblioteca alor mei era drăguț, dar nu m-am jucat niciodată cu el, n-avea „căldura” unei jucării. De fapt, nici nu era jucărie, era o „amintire”, un „suvenir”, naiba știe de unde, poate de pe la sașii de care era plin orașelul copilăriei mele. Tot de la ei aveam o grămadă de vederi, de cărți poștale cu *Grüsse aus Berlin* și chiar un costum „de tiroleză” pe care nu cred că l-am purtat vreodată, dar de care îmi amintesc foarte bine. Au trecut de atunci mulți ani. Pe ursulețul ăla negru l-am regăsit zilele trecute într-o pungă cu jucării de aruncat. Și-a pierdut banderola cu *Grüsse aus Berlin*, n-are un ochi și nici... noimă. Cred că l-a adus de la părinții mei fetița mea, cînd era și mai mică. L-am scos din pungă cu lucruri de aruncat, l-am pus în altă pungă (cu lucruri amîinate de la aruncat), nu mi-a venit să-l abandonez. De fapt, de la o vreme, au început să-mi placă, să mă intereseze tot mai tare lucrurile fără noimă...

Urmează să plec la Berlin, dar nu o să trimit nici o cartolină cu *Grüsse aus Berlin*. Nici urși n-o să aduc acasă!

Corespondență
din Paris

Traducere și sincronizare

ALIN BOGDAN

Traducerea unui autor este o chestiune de sincronizare. Dacă opera nu este transpusă în alte limbi în timpul vieții autorului, decalajul cultural devine greu, dacă nu chiar imposibil de recuperat. Bine înrădăcinată în lumea editorială, aceasta convingere descurajează de multe ori traducerea din clasici străini, interesul îndreptându-se prioritar spre contemporani.

Industria cărții din Franța, una solidă și cu tradiții multisekulare, nu derogă în general de la această regulă. O excepție însă merită salutăată. Editura Kryos își lansează programul cu colecția *Domaine roumain (Domeniu românesc)*, în care vor fi republicate traduceri mai vechi din clasici ai literaturii române.

Inaugurează această serie romanul *Viața la țară* al lui Duiliu Zamfirescu, întâia apariție sub blazonul Kryos. Prima versiune a romanului în limba franceză, *La vie à la campagne*, vedea lumina tiparului în 1939, fiind salutăată de o prefață de circumstanță a lui Paul Valéry. Autorul era prezentat într-un studiu introductiv de Alexandru Ciorănescu, reluat și în actuala ediție.

Diplomat, scriitor, om politic, Duiliu Zamfirescu este înfățișat cititorului francez drept unul dintre pionierii romanului modern în România. *Viața la țară*, cu șarmul său ușor desuet, constituie un bun punct de ancorare în istoria literaturii române, profund marcată de influența franceză.

Traducerea îi aparține lui George Bengescu, deși, în mod destul de curios, el nu este menționat pe pagina de gardă. O contrarietate suplimentară îl urmărește pe acest nefericit personaj pînă și în posteritate. Editura Kryos, fondată de jurnalistul Radu Portocală, va continua programul de reeditări din clasici ai literaturii române, reușind deja să suscite interesul unor biblioteci publice din Franța. În condițiile în care literatura română contemporană începe să fie tradusă destul de consecvent în franceză, acest gest curajos de recuperare a unei memorii culturale și de impunere a ei într-un spațiu străin și încărcat de referințe din toată lumea merită salutat. Un rol în publicarea romanului l-au avut și urmașii lui Zamfirescu, răspândiți în toată lumea. Unul dintre ei, parizian de adopție, a sprijinit apariția volumului, poate în temeiul unei nostalgii familiale, poate în virtutea unui dicton francez: *noblesse oblige*.

* Duiliu Zamfirescu, *La vie à la campagne*. Avec une étude introductive de Alexandru Ciorănescu, col. *Domaine roumain*, Éditions Kryos, Paris, 2008.

Parabola călăuzei oarbe

GABRIEL CHIFU

U

Un ins legat la ochi alcargă spre un zid enorm care nu are nicio deschidere în el și o mulțime de oameni, parcă hipnotizați, îl urmează fără ezitare. Această imagine mă obsedează. Am folosit-o nu o dată în versurile mele. Ea are diverse variante. Uneori, cel din față este orb, iar destinația spre care se îndreaptă este chiar o prăpastie. Totdeauna, însă, se păstrează fix un element: supușii îl ascultă ca vrăjiti.

Această parabolă a călăuzei oarbe nu e doar o abstracțiune cu care poezii își populează universul liric, ci o întâlnim foarte des în istorie, în viața socială sau în cea literară, încât aproape devine un loc comun, o amprentă a felului nostru de a exista. O călăuză oarbă a fost, în trecutul nostru apropiat, Ceaușescu. Da, se poate comenta, dar povestea lui iese binișor din tipar: supușii săi, cei mai mulți, nu îl urmam fermecați/vrăjiți, ci înfricoșați (în fond, este și asta o formă de hipnoză, de dresaj...). Iar în prezent avem de-a face cu atâtea călăuze oarbe. În politică, mai toți sunt în situația asta. Să ne amintim cum, după 1989, i-am urmat fascinați, unii dintre noi, pe oameni ca Radu Vasile, Victor Ciorbea, Emil Constantinescu, Mona Muscă, Radu Câmpeanu

sau, alții dintre noi, pe Ion Iliescu, Adrian Năstase, Miron Mitrea și pe atâtea alte personaje ale căror nume, între timp, le-am și uitat (uitare firească, terapeutică, binevenită...). Călăuze oarbe sunt, în majoritate, și cei care, seară de seară, de pe ecranele televizoarelor, dădăcesc cu convingere națiunea, îi administrează cu forța adevărul, îi arată cu gesturi ferme calea, în realitate o zăpăcesc la cap. Nume? De la Dan Diaconescu și până la bizarul om cu laptop, Valentin Stan, sunt de găsit la toate televiziunile. Faptul că într-adevăr joacă rol de călăuze și că exercită un anume magnetism asupra unor categorii de public se măsoară chiar prin prezența lor pe ecran: dacă rămân acolo înseamnă că au audiență, înseamnă că poporul e atras de mesajul lor, chiar dacă acesta ne pare mediocru-senzaționalist sau o bolboroseală fără șir. În literatură, modelul călăuzei oarbe se manifestă într-un chip mai subtil. (Cu cât mai subtil, cu atât mai periculos). Apar, în anumite perioade, scriitorii care acumulează o teribilă autoritate, o incomensurabilă putere și din această postură impun ierarhiile/ direcția/ gustul în literatură exact cum doresc ei. Bine, dar de ce nu sunt aceștia călăuze pur și simplu, ci sunt „călăuze

oarbe”? „Orbirea” începe odată cu autoritarismul care răstoarnă ordinea literară normală, producând derapaje, contorsionări și deturnări, stopând evoluții și ajutându-le să se cațere în vârf, pe pedestal, false statui...

În viața obișnuită, povestea călăuzei oarbe și a celor ce o urmează fără să crâcnească are totdeauna un epilog cu gust amar: după ce ne-am aruncat în prăpastie, după ce ne-am izbit de zid, după ce am luat plasă, de fiecare dată *după*, ne trezim, ne dăm seama că am greșit, ni se deschid ochii, ne întrebăm amețiți ce-a fost în capul nostru. Însă lumina este de scurtă durată și nu ne ajută la nimic. Venirea minții la cap este mereu *post factum* și de moment: imediat o luăm de la capăt, căzând în aceeași iluzie și în aceeași eroare, parcă ne-am învățat într-un carusel, după o mișcare precisă, predestinată.

Tocmai a început campania electorală, se apropie alegerile. Detașamente întregi de noi călăuze oarbe, aidoma unor sirene, ne fac semne, flutură batista, dorind cu orice preț să ne cucerească, să ne facă să-i alegem, pentru ca apoi să ne fie stăpâni. Suntem în fine vaccinați, imuni, am învățat ceva din tot ce ni s-a întâmplat? Din păcate, probabil, nu: probabil, ne vom lăsa încă o dată înșelați și încă o dată vom pași naivi-încântați după cineva care ne conduce senin spre zid.

Dezafectarea. Orașul media-fizic

BOGDAN GHIU

Citesc *Stupidity* de Avital Ronell (2001) și mă las încurajat (ca întotdeauna, de departe, niciodată de pe-aici, de pe-aproape: imediatul și imediatitatea, la fel ca pe Rousseau, mă descurăjează des): „Prostia este de multe ori oportună: (...) ea subliniază eșecul în a produce incongruență, în a răspunde apelului nietzschean la intempestivitate”.

Apel la incongruență, să încerc să produc intempestivitate. În cuvântul „intempestivitate” există, arbitrar ascuns, dar distinct audibil, fără nicio legătură de sens, ca o eliberare de sub tirania sensului, cuvântul „peste”: ciumă. Intempestivitatea e ca o ciumă. Cel care o aduce este (primul, și rămâne singurul) ciumat.

Perfect mondializați, românii nu au avut nicio dificultate în a uni Paștele și 1 Mai într-o aceeași indiferență și indistinție, reducându-le la *timp liber*, la *timp golit*, disponibilizat pentru evadare și consum masificat, perfect reglementat. O mai perfectă *incolonare* nu se poate imagina. Prostia, *stupiditatea* dictaturilor: de ce să dai ordine, să impui, să provoci nefericire, când oamenii se aliniază singuri, de la sine, *ca la un ordin*, ca și cum cineva (Natura? Obiceirile? Imitația?) le-ar porunci? Marx este depășit dintr-un singur, dar masiv punct de vedere: pentru el, problema era aceea a *producției*, în timp ce problema noastră actuală este aceea a *consumului*: nu putem consuma cât producem! Ne extenuază producția și datorită de a consuma.

Paște: suprema sărbătoare religioasă a creștinismului, Taina Învierii. 1 Mai: suprema sărbătoare laică a ceea ce, până

mai ieri, încă se mai putea numi „proletariat”. Totală *de-ritualizare*, atât a sacralului religios, cât și a sacralului „secularizat”.

Totul este redus la *echivalentul general: timp liber și bani*. Există, în lumea civilizată, tendința ca, de sărbători, oamenii, copiii și tinerii în primul rând, să nu mai dorească să primească *daruri, ci bani*, cu care să-și achiziționeze ei, apoi, ce doresc. Dezafectare, prin urmare, nu numai a sărbătorilor, ci și a darului: nu mai vrem decât *echivalentul lor universal*. În locul sărbătorii, *timpul liber* pe care ca îl provoacă, doar ca efect secundar, în cursul monoton, serial, al zilelor obișnuite. În locul *darului*, banii pe el. Poftele, dorințele au devenit tiranice, pentru că există *presiunea imitației și presiunea pieței* și darurile s-ar putea să nu se potrivească cu ceea ce ne dorim noi, să constituie o *surpriză neplăcută* (ținând de însăși esența darului ca acesta să *surprindă*). Am devenit inflexibili! Niciun *altul* nu ne mai poate bucura, iar surprizele trebuie, mai curând, evitate: totul trebuie să fie cât mai previzibil și doar în puterea *mea*, după dorințele *mele*, ca subiect nevrotic. Lăsați sărbătorile, lăsați darurile: dați-ne echivalentul lor în timp liber și bani! În *vacanță* generalizată. Echivalentul lor în termeni de *pieță*. Nu mai întrerupeți *cursul pieței* nici măcar o secundă! Cotațiile *must go one!* Ele sunt/constituie *cursul lumii*. Nu întrerupeți, așadar, Lumea!

Golire, evacuare, oboseală de sens. Sărbătorile lui doar *vacanță*.

Așa cum scriu (aproape) dintotdeauna, îmi place să trăiesc, să mă ascund în *vacanța celorlalți*.

Am savurat orașul golit, evacuat, dezafectat. Orașul București, golit, părăsit, din care toți au evadat, de care toți, maniacal, au fugit, ca să regăsească înghesuiala de zi cu zi în altă parte. Vacanța ca *regrupare*.

După cum se comportă zi de zi în el și cu el și după cum fug în vacanțe de el (vacanțe omniprezente, pe care le practicăm „vacantând” de sens totul, și în primul rând sărbătorile, așa cum golim rafturile hipermarketurilor, epuizându-i pe *retaileri*), după cum fug *prin el și de el*, de devastându-l prin simpla viață (viața este apocalipsa!), e clar că oamenii aștia mulți, toți, *urăsc* acest oraș și urăsc însăși *ideea* de oraș.

În astfel de vacanțe, în urma unor astfel de „vacantări”, de *devastări* prin care noi *practicăm vacanțe* în tot ce există, realizezi că *nu există bucureșteni*, că populația *reală* a Bucureștiului este mult mai mică, acceptabilă, că Bucureștiul este un paradis. În vacanțele masificate ale celorlalți, Bucureștiul devine locul ideal de vacanță.

Bucureștiul (fals) adevărat are exact populația pe care și-o păstrează în vacanțe, când cei ce nu au nicio legătură cu el îl abandonează, așa cum ar fi gata să-l abandoneze oricând. Sper să exagerez, dar nu cred: cei care alcargă tot timpul să fugă de București, de oraș, nu sunt bucureșteni, nu sunt orașeni, nu sunt cetățeni, sunt mai degrabă *dușmanii* acestui oraș, ai orașului, ai ideii de oraș.

Plimbându-mă în extaz pe străzile pustii, pe care nu mai întâlneai decât rari cerșetori rămași inutili (poate singurii și adevărații locuitori ai acestui oraș, ai spațiului public, singurii și ultimii cetățeni autentici), m-am întrebat, cu gândul la peisajele urbane diurne, scăldate într-o lumină de nicăieri care le golește, ale lui Giorgio de Chirico: *oraș metafizic?*

Nu: oraș *media-fizic*. Bucureștiul este un oraș *media-fizic*, un oraș pe care locuitorii

Politica lui Bartleby

lui de adunătură, în perpetuă trecere, în neîntrerupt nomadism (tastasem din greșeală *nomadeism*; vin și corectez, profitând, „învățând” din greșeli: *nomateism*), în continuă *năvălire* (viața ca năvălire). Bucureștiul este, așadar, un oraș pe care locuitorii lui îl tratează, în „fizicalitatea” lui, ca pe un dispozitiv *mediatic*, de transmisie-recepție: oraș-mediu, oraș-suport, oraș-canal, în care toți practicăm, ca mod de viață, ca (post-)etică, *instantaneitatea comunicatională*. Un oraș în care, *asupra căruia* nimeni nu vrea să *întârzie*. Un oraș, o lume, Lumea însăși devastate de comportamentul existențial-mediatic.

Și, ca să revin la autoarea mea, cu care am început, la Avital Ronell. În același eseu al său, intitulat *Stupidity*, pe care tocmai îl citesc, ea pune în gardă împotriva unui anumit tip *regresiv* de critică intelectuală a, ieri, modernității și, azi, a post-modernității. Este, trebuie să mărturisesc, exact ceea ce mă preocupă cel mai mult să rezolv să depășesc în clipa de față: critica intelectuală *regresivă* a actualității, recursul pascifismului și la tradiția utopizantă a modernității însăși, la Lumini. Se poate critica, analiza eficient, în mod pertinent și creator prezentul, fără a te comporta, cum spune autoarea citată, *regresiv*, fără a te replia fără a te retranșa (și re-trașciza), fără a te retrage, fără a da, implicit, *înapoi*, propunând reactualizând, inconștient, tocmai pozițiile ambigue, duplicitare, complice, periculoase care au produs *acest* prezent? Se poate reacționa și altfel decât *prosteste la prostie*? Prostiei masificate nu i se poate opune decât prostia, orbirea intelectualilor? Poate fi critica, altfel spus, și altfel decât comodă clișeizată, automatizată, simplu tic complice simplu rictus monden – ca la noi?

Încercând să arunc o dungă de lumină (III)

Rubrica lui
Alexandru
George

D Regimul comunist impus nouă de URSS, prin invazia Armatei Roșii și apoi printr-o îndelungă ocupație militară, a dispărut de june odată cu prăbușirea monstrului de la Răsărit și aproape instantaneu scrisul românesc (nu voi spune „literatura română”) și-a vădit adevărata lui realitate, varietatea cu totul neașteptată, derutanta lui configurație peste granițe politice; practic vorbind, s-a publicat tot ce au vrut noii editori, uneori născuți și ei peste noapte și în cea mai mare măsură mânați de interese materiale, care au slujit totuși, într-o primă instanță, cultura română. Cine vrea astăzi să se informeze cinstit, adică nu blocat de interese străine, are la îndemână patrimoniul scrisului românesc în întregime, cu excepția unor rare surprize pe care ni le oferă operele de sertar, din ce în ce mai puține după șocul inițial, numai că tot acest patrimoniu cuprinde și ce s-a scris și a apărut în comunism, deci și unele cărți valabile scrise după ștergarea impusă de Partid. Încât s-ar putea elabora o istorie a literaturii de acest gen în care să figureze doar ce a corespuns comandamentelor de sus, a fost omologat de nevoie, a fost recunoscut în continuare prin reeditări și omagii repetate, ar putea rezulta un tablou interesant dovedind unor inocențe (peste câteva generații) că, în afara literaturii „bune” care e și astăzi recunoscută și propusă admirației (de la V. Voiculescu și I. Vineu, L. Blaga și unele scâpări ale lui G. Călinescu) a existat o masivă producție „pe linie” care nu e chiar de disprețuit și ar dovedi că tirania de care se vorbește a permis unor talente să se impună și să illustreze ceea ce acum chiar și comuniștii întârziți resping cu o indignare, fie ea și ipocrită.

S-ar putea face ierarhii: Titus Popovici s-ar situa înaintea lui Fancisc Munteanu, iar Marin Preda înaintea lui I. Lăncrânjan sau V. Em. Galan. Teatrul Luciei Demetrius și, mai târziu, al lui Horia Lovinescu sau Al. Mirodan atestă o indiscutabilă abilitate pe care o dovedește sigur Aurel Baranga,

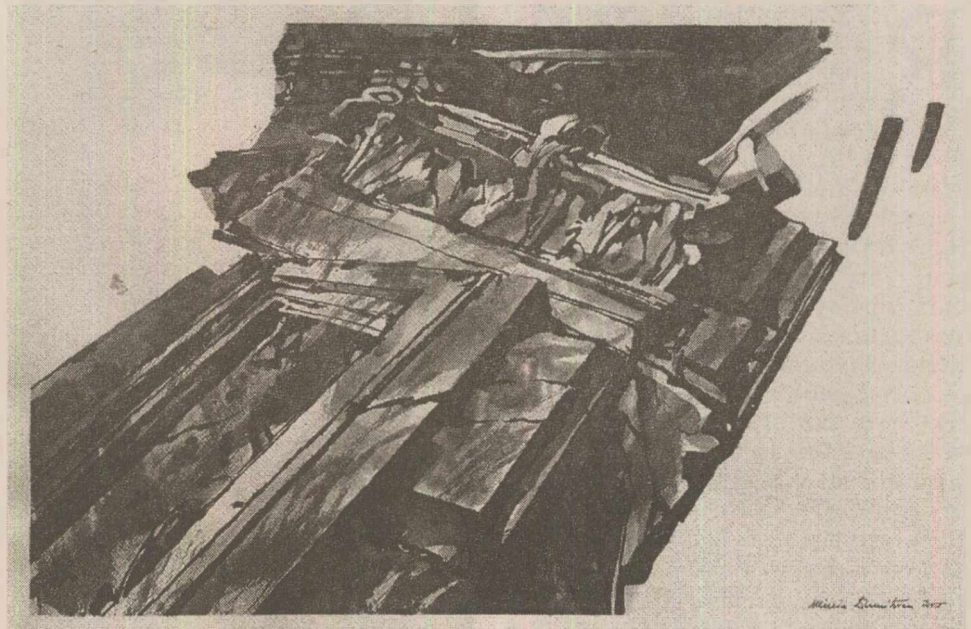
succesele lui Paul Everac fiind încă vii în memoria ultimilor lor spectatori.

(Acum mai bine de un deceniu am avut ocazia să cunosc o foarte tânără recenzentă a unui roman al meu, care de altfel se și remarcase cu alte performanțe într-o importantă gazetă literară, vădind o vocație cu totul ieșită din comun prin acuitate și curaj; întrebând-o despre proiectele de viitor, am aflat că a renunțat la critica de primă linie și se dedică unor vaste antreprize istoriografice – eu i-aș zice: de arheologie literară –, elaborând ceva în sensul ideii mele de mai sus. Din fericire, Cca de a Zecca Muză a inspirat-o să renunțe la acest proiect: în cazul că ar fi reușit, am fi avut parte de o exhumare de cadavre încă nu aflate în deplină putrefacție, ba chiar ni s-ar revela unele încă... în viață)

Pe baza ideii că, totuși, în comunism au apărut și opere „bune”, dar nu că ele au fost niște rare excepții, s-ar putea ca un viitor cititor al cărților celor mai conformiste, în primul deceniu de după 23 august 1944, arăta ca în *Cronica de familie* a lui Petru Demetriu sau (și mai rău), ca în *Scrinul negru* de G. Călinescu!!!

Cât privește slabele mele contacte cu „literatura vremurilor noi”, mă fac ele inapt să disting între Dan Deșliu, A.E. Baconski, Șt. Iureș, Eugen Frunză sau Victor Tulbure; în măsura în care o anume curiozitate m-a îndrumat, prin anii '70, spre Cicerone Theodorescu, Radu Bourceanu sau Eugen Jebeleanu, rezultatul a fost lamentabil, dacă-l compari cu începuturile lor așa de promițătoare, ba chiar cu ceea ce a izbutit sub ochii mei ultimul prin producțiile sale ultime, care nu pot fi scoase din contextul comunist al vremii, dar servesc totuși artistic un moment relevant al acestuia.

Dar experiența mea de scriitor ajuns târziu (dar, totuși, în comunism!) la publicare și la oarecare notorietate, fapt ce putea fi atribuit unui angajament – dar care n-a existat însă, în ciuda calomnatoriilor mei, căci ei nu pot furniza nici cea mai mică dovadă – m-au pus în situația de a observa mai atent nu doar fenomenul așa de general al minciunii în comunism, dar faptul că el se putea constata și la

unii artiști străini de sistem, ba chiar ostili lui, că deformările nu sunt dictate de sus, ci intrinseci actului artistic sau țin de estetica autorului, înclinată spre deformări care apar tendențioase, ele fiind doar subiective.

(Este indiscutabil cazul lui Rebreanu în *Răscoala*, o operă mult lăudată de comuniști, deși „evenimentul” istoric n-a fost o acțiune revoluționară propriu-zisă și nu corespundea programului doar umanitarist al stângii, recte socialiștilor din acei ani. Ar fi de comparat cu înfățișarea lui 1907 în episodul *Bijuterii de familie* de scriitorul aservit comuniștilor Petru Dumitriu, în care țăranii ajutați și de muncitorii ceferiști acționează parcă inspirându-se din *Tehnica loviturilor de stat* de Malaparte, după observația ironică a lui I. Negoiteșcu dintr-un eseu al său de după Eliberare).

Pe măsură ce treceau anii și-mi îmbogățeam experiența prin propriu-mi scris, dar și prin lectura altor „colegi” ai mei care mă precedau și care desigur că erau niște celebriități, dar uneori și de factură mai modestă, cu care m-aș fi putut compara, câștigam convingerea, devenită invincibilă, că sinceritatea e o virtute de care scriitorul e cu totul străin sau față de care rămâne indiferent, deși o recunoaște. Și aceasta pentru că verificarea până la contrariu este imposibilă. Și, totuși, debutanții sunt îndemnați de toți maeștrii „cu experiență” să fie sinceri, să spună ce au pe suflet, ce au trăit sau măcar au aflat din contacte cât mai directe.

Și eu, cu naivitatea mea de scriitor începător, am fost sedus de ideea sincerității la care și „autenticitatea” camil-petresciană mă îndusese, o cale spre o literatură a eului sau măcar garantată prin faptul că are un centru subiectiv unic, un singur punct de perspectivă; toate aparțin arsenalului realist al esteticii românești și ar duce, aplicate cu succes, la narațiunea de analiză psihologică, ceea ce nu înseamnă neapărat proustianism.

În comunism, drama lui Ștefan Gheorghidiu, desfășurată „Între oglinzile paralele” ale conștiinței sale exacerbate, s-ar petrece între oglinzile strâmbe, deformatoare ale minciunii de bază comuniste, care n-a putut configura nimic autentic generând, așa cum s-a văzut, numai falsul, adică altceva cu totul decât minciuna estetică. Iată de ce a vorbi de „realismul socialist” ca de un curent cu valabilitatea lui nu e de admis, pentru

că ar însemna să-l punem în rând cu romantismul, simbolismul, modernismul, expresionismul, suprarrealismul, care, deși aveau o existență anterioară în alte literaturi, au intrat în ecuația scriitorilor români printr-un act liber și li s-a recunoscut imediat legitimitatea. Ba chiar unele dintre ele pot constitui exemple strălucite de adaptare și asimilare, nu de pură imitație, cum au fost ele stigmatizate de adversari. Cărțile socialismului există, ba chiar pot constitui un corp destul de compact printre cele apărute în socialism, dar ele demonstrează în primul rând un grandios eșec.

Pentru o literatură ca a noastră, cu o vechime de numai un veac și câteva decenii de realizări artistice, pata neagră ce se întinde după 1947-1948 până pe la mijlocul deceniului VII a însemnat o nenorocire încă și acum foarte greu de evaluat. Mii de titluri figurează foarte firesc în Bibliografia Națională fără a mai fi citite de cineva, fără să fie altceva decât un pasiv – nu lipsit de o grabă semnificație desigur.

...Numai că pata aceasta lată și densă nu s-a configurat la modul absolut, ci, precum toate lucrurile omenești, a îngăduit unele sclipiri, a prezentat chiar goluri, ceea ce nu i-a schimbat negrul în cenușiu, ci în pestriț: cărți surprinzătoare, autori nejustificați, anticomuniști recuperați sau scăpați cu viață (măcar postumă) îngăduie acum unor eugen – simionieni să afirme (pe drept!) că în comunism au apărut (câte?) cărți „bune”. E și aceasta o fraudă istorică, dar pe temeiul ei îmi îngădui totuși o glumă cu care să închei în stilul conversațiilor de față. Acum câțiva ani, aflându-mă într-un cerc de intelectuali într-un oarecare oraș al țării, am pomenit de extraordinarul *Jurnal al fericirii* apărut într-o nouă ediție, și anume de episodul botezului de care autorul, cu complicități periculoase, a beneficiat printr-un adevărat miracol.

- Ei, vedeți, domnule A.G., m-a apostrofat cineva din sală, dv. care spuneți că în comunism toate au fost rele (ceea ce, fie spus, nici nu e adevărat), recunoașteți acum că în închisorile comuniste te puteai și boteza, dacă doreai acest lucru!

...Chiar dacă a fost de fapt o sarcastică glumă, eu o propun judecării cititorilor, care o vor recunoaște în logica atâtor „tovarăși” retardați, prezenți peste tot în societatea noastră liberă și cu acces la cele mai pretențioase publicații.

modestie a emigrării

pentru că unii cenzori erau, totuși, deștepți. A fost complicat. A trebuit să mă eliberez de asta. Aveam și o teorie în legătură cu estetica eșecului, care mi se părea extrem de semnificativă și am ajuns într-o țară în care numai succesul este prețuit. Mi-aduc aminte că prima întrebare pe care Philip Roth mi-a pus-o a fost: „Norman, ce dorești tu aici, ce aștepti tu aici?”. Am răspuns: „O gaură în care să mă ascund”. El mi-a zis: „Nu, asta n-ai să găsești. Alte lucruri se pot discuta, dar gaură în care să te ascunzi n-ai să găsești”. Eu veneam cu o anumită formație retractilă, complicată. Dar timpul și situația m-au lucrat într-un alt sens.

Eu am găsit în tine un om total schimbat – în bine – la 10 ani de la emigrare. Vorbesc de tine ca fiind socială, nu de profunzime tale (în profunzime suntem, probabil, mai constanți).

Mi-a fost greu cu scrisul. Cum am spus, cărților le-a mers mai bine decât mie. Adică ele s-au despărțit și, spre surpriza mea, s-au descurcat. Eu tot mă învâream în mine. Mie mi-a fost mai greu decât cărților. Cred că am pierdut niște lucruri din mine. Nu știu dacă e rău că le-am pierdut. Poate că e bine,

poate că este vorba de o anumită maturizare, care bănuiesc că nu mi-ar fi fost accesibilă altfel. Ceea ce am descoperit – și este o mare lecție de modestie – este că n-am suferit cel mai mult, nu sunt cel mai complicat, nu sunt cel mai solitar. Și că nu sunt cel mai, nu vin nici din locul cel mai – nici cu cel mai albastru cer din lume, nici cu cele mai mari nenorociri din lume. Nu. În fiecare minut, în lume se întâmplă lucruri extraordinare și, pentru că vorbim de literatură, în fiecare zi în lume apar cărți extraordinare, pe lângă gunoiul care ne înduindă și el tot timpul. Oricât de bună e literatura română – și este, după părerea mea –, suntem undeva, într-un cor foarte mare și într-un context foarte larg.

Altfel, noi, din singurătatea noastră scoatem ceea ce avem de spus. Când ne-am închis în cameră și reevaluăm niște trăiri, niște momente speciale, niște fulgerări de inspirație... Acelea sunt momente ale singurătății și nu cred că se poate crea artă altfel, deși astăzi se produce artă, *installations* etc., și în forme colective. Se scrie roman cu 20 de oameni, în care fiecare adaugă un capitol și nu se știe ce iese până la urmă.

Ajungem din nou la cultura de început a umanității – anonimă, colectivă ?

Doar că la început era o formă orală a creativității, iar acum nu numai că e o formă scrisă, dar scrisul se și furișează foarte repede spre Internet. Chiar instantaneu.

Ce scriitor sau artiști păstrezi în panteonul tău ?

Sunt destui. Sunt foarte legat de o pagină din Proust, de multe ori și stau cu ea, îmi produce mare bucurie. Îmi plac Poe, Tolstoi. Bellow mi-a plăcut. Roth este un exemplu absolut zdrobitor de productivitate și la bătrânețe. Îmi mai plac și acum latino-americanii, cu vizionarismul lor fabulos, cu fabularea și magicul lor. În *speech*-ul pentru Universitatea din București vorbesc de perioada mea bucureșteană și este un elogiu al bibliotecii, ce a însemnat pentru mine biblioteca din București, venind de la Suceava, după multe lecturi – dar nu avusesem acolo posibilitățile pe care le-am găsit aici, fiind și student la o facultate tehnică foarte grea. Mă duceam la bibliotecă, îmi puneam pe masă diagramele, rigla de calcul, mă uitam ce am de făcut, după care îmi comandam cărți de literatură și citeam ore întregi. Ce a însemnat pentru mine lectura... să dau un exemplu care poate să pară ridicol acum: eram foarte îndrăgostit de Camil Petrescu, îl știam aproape pe de rost. Când a murit eram în anul III de facultate și am plecat de la facultate imediat. Se prăbușise cerul pe mine. Am însoțit sicriul până la Bellu. Acum am aflat lucruri dubioase despre Camil Petrescu. Nu mă influențează, cum nu mă influențează

nici la alții. Céline, un foarte mare scriitor, e antisemit. Ce să fac, dacă el a scris lucruri minunate!? Dacă Villon a fost un tâlhar și a scris poeme minunate, noi ce alegem? Nu ne minunăm că un tâlhar a scris poeme minunate, că există în ființa umană această vibrație unică, extraordinară? Și că ea este vecină uneori cu răul?

Te dezici de educația ta tehnică sau îi găsești o valoare?

Educația tehnică mi-a furat timp și timpul nostru este limitat. Am sacrificat ani de tinerețe muncind foarte greu, sunt ani fără întoarcere. Dar mi-a adus și lucruri bune. În primul rând, contactul cu o lume pe care eu niciodată nu aș fi cunoscut-o altfel, o lume a muncitorilor, a oamenilor simpli, care m-au fascinat. Sunt și acum foarte sensibil la ce spun oamenii simpli, nu numai elita.

Experiența inginerescă a fost și un mod de a mă disciplina în muncă. Dar nu e neapărat nevoie de experiența asta. Proust nu trebuia să fie inginer ca să devină Proust. Nici Dostoievski, care a și fost inginer, nu avea, probabil, nevoie de asta, sau Céline, care a fost doctor în cartierele sărace ale Parisului. Dar fiecare are destinul lui.

Dacă ai lua viața de la capăt, ce ai face diferit?

Aș vrea să fac foarte multe lucruri diferite, dar mă îndoiesc că le-aș face.

Adi CUSIN INEDITE

IEȘIREA

Am sădit un pom
Am răspândit în lume prunci
Mi-am coborât părinții-n
mormânt

Am respectat nouă din cele
Zece Porunci.

Am o casă, un gard
și-o lumină târzie.

Nu mai e nimic
de făcut.

Nu mă pune-n situația
de-a scrie.

SIC TRANSIT

De câte ori deschid fereastra
Aceași conjunctură nefavorabilă
a astrelor.

Drept care o închid binișor.
Nici un OZN, nici un mag,
nici o stea călătoare,
Prin lume rătăcește același popor,
Pregătesc un ceai și mă imbarc
pe nava Calypso

Pentru că voi fi
Marele Scufundător.

ALTER EGO

Nu simți cum cineva-ți apasă mâna
Când tu o apeși pe clanța ușii?
Cum altcineva îți dă răspunsul,
Cum altcineva dispare
și tu nu știi?

Doamne, prefă-mă în cel
Ce-mi dăruiește atât de mult
mie!

Dacă tot sunt cu dânsul la fel
Să nu mai fiu și el să nu știe.

ÎNĂLTĂRE

Sufletul meu ia viteză
Spre cea mai curată
Lumină.
Mi se umplu de nemurire
plămâni.

Dar vai !
În nopți înstelate se vede
cum cad
Ca un pietroi împins
cu piciorul

Din rai
Peste buza fântânii.

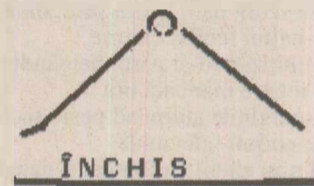
FCTA *)

ÎNCHIS NU MAI AVEM CUVINTE

Unități apropiate :

La "Măseaua de minte"
"Viața de apoi"
"Mereu înainte"
"Îngerul neconfirmat"

FCTA *) Firmă cu tragism asumat

Desen de Fraga Cusin

„Al 101-lea“

Adi Cusin

Poet, jurnalist, creștin ortodox,
membru al Uniunii Scriitorilor din România

București, februarie, 2007

Stimate Doamnăle René Guilton,

M-am oprit din lectura celor 100 de scrisori adresate lui Dumnezeu de către minți atât de luminate, cu tristețea că mai am încă două scrisori de citit și această „corespondență” va lua sfârșit. Am rămas fascinat de curajul unui astfel de mesaj, disperat, ori plin de speranță, ori resemnat al iluștrilor trecători de pe acest pământ (al fâgăduinței?), care simt prezența dumnezeirii în răsăritul și apusul de soare, în licărul de rouă de pe firul ierbii, în necuprinsul cosmosului, în celulele care alcătuiesc creierul uman, definit de unii filosofi ca materie superior organizată. Organizată de Cine?

Știind, intuind prezența lui Dumnezeu în toate manifestările naturii, oameni, care s-au săltat prin spirit și inteligență deasupra dobitoacelor, merg ca orbeții, cu mâinile întinse, pipăind marginile lumii cu o nestinsă întrebare și sete de a Te cunoaște: „Doamne, unde ești?”

Lectura celor 100 de scrisori se poate încheia peste câteva momente, pe care le amân cu bună știință. Pentru că, la sfârșitul acestor mesaje, eu voi rămâne pe dinafară, ca un copil care privește printre scândurile gardului întinderea unui ținut miraculos.

Așa că am luat hotărârea de a scrie cea de-a 101-a scrisoare! Una peste o sută. Ce mai contează? Voi fi cel de-al 101-lea corespondent neomologat. Dar, cum corespondența presupune în termeni și un răspuns, pe care, din partea Ta, Doamne, nu l-a primit nimeni până acum, voi rămâne „cel ce vorbește singur”.

Dar, dacă chiar în acest moment când gândesc că eu sunt acel unu peste o sută, zeci de mii de oameni care au citit acest inedit mănunchi de scrisori de o zguduitoare sinceritate, vor crede odată cu mine că ei sunt îndreptățiți să fie acel unu peste o sută, să fie cel Ales, glorificat prin anonim și neomologare?

Într-o străfulgerare mi-am dat seama însă că marele Anonim, acel Unu, poate fi numai El, Tatăl nostru ceresc.

Iubite Doamnăle René Guilton, dacă într-o zi veți deschide ușița cutiei poștale destinată Scriitorilor către Dumnezeu și nu veți găsi acolo nicio scrisoare, înseamnă că Dumnezeu a luat-o împreună cu sufletul meu.

DINTRE SUTE DE CATARGE...

Munca

Ziua de-ntâi mai cu parașută roșie coboară ducând uneltele la subțioară. Îi ies
În întâmpinare fericite și răSCOAPTE mâinile din o mie nouă sute șapte – capetele de azi
Simt la sfârșitul coloanei infinite vânzolcala aia de vite lihnite, brațul artistului plin de
Vene izbește piatra ca să facă vertebre, cutremură măduva de țaran cărunță, strânsă
Toată în ceaur, în țest, în tigva care-a-nfruntat boierul de la bărbat la bărbat.
Mesele-ntinse la iarbă verde-miroase a fustă sub care s-a rățăcit o lăcustă – peisajul
Iese sfios din tablouri englezești, ciuful și epuizat ca un Tată-Mare căruia i se dă
Deșteptarea, din ce ne-a lăsat Bacovia mai putem înjgheba un colț natural în care
S-aruncăm ambalajele goale. Vremea-i blândă, creierul român e un ogor bătrân deprins
De mult cu stăpân, din care o s-apară, dacă mai e vreunul în stare să țină plugul
Cloșca și puii ei de aur care răspândesc belșugul. Sub bolți întunecoase izul
Bizantin face pielea găină, a fost îngropat cu pompă mare efortul și ne-a luat în brațe,
Ca pe niște prunci, confortul. Zeița păgână s-a emancipat, are acum corpul subțire
Și catifelat, adânc strunjită de educație stă să se rupă de-atâta grație, la
Coronița de spice cu scârbă-a renunțat căci a aflat în sfârșit dulceața cuvântului „pat”.
O nouă formă de adorație ne paște, idolii s-au mutat în oglindă și dictează graseind,
Mâncând rădăcinile emoției, realitatea se naște din tiparul rigid de argint cu organe
Supradimensionate care nu mai găsesc refugii destul de adânci. De unde să știm că dragostea-i
Un copil de marmură, figura de animal se scufundă-n mătase, din vena deschisă verdele
Și rozul se scurg pân' la ora șase, mușchiul abisal a fost învins de-naltul feudal care se
Piaptână întinzându-și părul pe gândurile compacte, se face prin rotație manuală ora
Șapte cu marginile atârând peste secunde – le ține în puf – se simte corpul prânzului
Înaintând prin zăduf, șolduros, senzual, cu maluri pe care cafelele se deschid lăsând
Să crească spre soare
Piedestaluri.

Îngerul expirat

Rezervele de zahăr din omul-rădăcină, din corpul subteran încărcat cu
Gravitație faustică, produc această usturătoare verticalitate rustică de cuier-pom
În mijlocul gândurilor. Impresiile flutură. Cât de departe ultimul rid se bucură,
Rid din copilărie, organ închis atacurilor dinspre filozofie. Trebuie să-i dau
Neapărat un nume clipei, să nu moară nebotezată și-apoi mov și plină de alge brune
Să se-ntoarcă în mahala, să dea târcoale grădinii părăsire cu zodiac în care dorm uneori
Așteptând venirea Sculptorului. Să mă finiseze cu șmirghel stelar? Dar nu mai vreau
Fiindcă deja semăn destul cu lighioana la care mă închinam. Reciproca nu este valabilă.
Acum tu o să te scoli și-o să-ntinzi lumea între gene, sub ultimul arc al cortului
Lung de mătase piesele mici au ieșit să-ntâmpine ora șase. Gălăgie în Babilonul asta de
Gurițe lucioase lipite de capătul rotund al vorbirii, au pătruns vocalele până la oase și
Consoanele au ieșit pe partea cealaltă a gândirii perforate, în curând liniștea o vom cerși de
La ingratele aparate. În curând liniștea o să aibă straniile ei suprafete imprimare în substanță
Lunară doar la intrarea în iconă, în imaginea sfântă a Sinelui sătul. E de-abia șase și
Cinci, partea putredă a viitorului a-nceput să miroasă, sub pijama cozonacul fierbinte n-are
Nici o tijă de susținere, nici o axă, aluat împrăștiat de bărbat în care secundele trezite dospesc
Trimitere la sexul vegetal al faunilor, la răcoarea mitului crud, de la înălțimea apelor
Fetale mișcarea alunecă spre membre pe drumul ei ud. Nu ești, prietene, decât un Nud
La care alt Nud râvnește, cel mare înghițindu-l pe cel mic dă iluzia că zămisleşte, cel
Mare trist și mângâietor, cel mic lipsit de ajutor. În nordul osos din vârful capului aș vrea
Să-nfig o cruce: în mine e-ngropat, alături de eul liric, îngerul expirat dar dulce.

SIMONA DĂNCILĂ

Dovezi

S-au găsit acele părți seci ale anului, nu departe de imitațiile negre ale omului modern
Folosite ca ființe ale Noului Infern în parcuri cu penaj veștejit ori chiar acasă, în globul
Orb pentru dormit. Se stă, Stăpâne, la taifas pe partea nevăzută a orei, domni și doamne
În extaz își pipăie trecutul de atlas jignind de bună-seamă pe Măria-Ta, Lutul, deranjând
Infanții și Infantele de sub aripa ta de catifea, blocând uneori căile firești ale
Uitării. Se recunosc, nenorociții, în tot ce venerează: în fundul ochiului oglinda Eului
Rămâne trează ca la un soi de căini sălbăticiți, foști prieteni ai omului care-n loc să
Cerșească milă și adăpost s-au apucat să-și facă singuri un rost. Un rost, Stăpâne, auzi, un
Rost, căutând manivela în carne mecanicii aștia inconștienți or să te răstoarne, umbrele lor
Deja evadează prin crăpătura roșie a serii, devin pozitive sub felinare, în grădini în care
S-au înrădăcinat tot soiul de intimități: ei nu se iubesc între ei dar știu să se lege
Câte doi împotriva somnului, împotriva tăcerii și, în primul rând, împotriva lor. Ei
Aproape că se recită, se declamă, sculptează-n creieri o ideogramă, procesul de
Mitridatizare a sinelui apare-atât de clar în nopțile de jar verde când neonele se-ncolăcesc
Pe cele mai șocante nume și, să spun drept, fiecare nume-i un lăstar otrăvitor
Al trunchiului ordinar pe care-l simți în Măreția ta forând puțin câte puțin. Și știu,
Rotundule, că această presiune împinge florile în sus, pentru ei risipa frumuseții nu
Va fi nicicând de ajuns. Tu, care înghiți copite, înghiți capătul greu al mișcării producând
Această splendidă statomnicie generală care se simte bine la ora prânzului când soarele
Rămâne-nfipt în moalele capului și imaginea desprinsă de carne a omului urcă în ceea
Ce ei numesc, aiurea, cer, Tu, a cărui putere de iertare durează trei luni cu
Izbucniri de gingășie, cu măștișoare, lăsându-i să se mai adape o dată din păgânism,
Gândește-te bine, lasă ideea asta să-ți răscolească scoarța neagră a percepției tale uriașe:
E timpul să te aperi, poate chiar cu
Ghioaga minerală din Precambrian.

Balada din care nu mai poți să ieși

Sigur că n-ai să te internezi niciodată cu mine, se știe că nu sufăr de nimic decât,
Pe ascuns, sufăr de mine și de-ale mele ființe roz cu ciocul mic în care moartea se
Simte bine înconjurată de fete cu care s-a jucat îmbrâncindu-le-n lancea câte unui bărbat—
Aceste brunete care nu se mai pot mișca decât pe tălpi de burete, printre paiete, ca
Niște amintiri incomplete, câte șapte ținându-se de mână alcătuiesc o fostă săptămână
De-a mea, câte una acoperită cu ore verzi ca o nălucă scoate vârful nasului din oglindă
Dar nu știe unde să se ducă, a uitat drumul până la trup, se poate spune că visează
Întreaga realitate într-un creier de spumă, lumea atâră sub sprâncene dezumflată,
Strâmbându-se de durere în vârful frumuseții stau acele fețe ale mele pe care le-am
Abandonat pentru ca ziua să se ridice iar deasupra nopții, ușoară și strălucitoare
Ca să se dezlipească de lut obiectele solare, pădurile cu creastă rășinoasă, pajștile
Rostogolite până acasă, noi în contur finit cu câte-un toaig înflorit, bagajele carnale
Pe care ni le-au lăsat în grijă cei plecați în infinit, aparatele de vorbit în care limba
Ocolește mereu adevărul fiindcă e straniu și în total dezacord cu pofta de a face bine,
Oricui, oriunde, oricum, scara sprijinită de umărul de fum al sfinților, lipsesc atâtea
Tălpi până sus, piciorul face găuri în mișcare și pasul cade înapoi sub papuc, mi-e
Lene să zbor, predicatelor și subiectele le voi primi uscate și răcite, o sinucidere a poeziei
Și dezumflarea glandelor ei zăpăcite, de-acum va fi liniște între El și Ea, un drum
De pene cenușii pe care rădvanele pline cu strigăte ale sufletului nu vor mai hurui,
Somn ușor pe nicovală unde pulsul te lasă deschis în plăcere, te repeți în aer ca un

SIMONA DĂNCILĂ s-a născut în București pe 12 aprilie 1965. A debutat în 2006, în *România literară*, cu poezii din volumul (încă nepublicat) *Repere progresive*. În același an, 2006, a fost laureată a concursului desfășurat la Londra *Pe urmele lui Hercules*, cu proza filozofică *Heracleic life*. În 2005, volumul *Presiunea vidului* a obținut premiul întâi la concursul de manuscrise al Bibliotecii Județene Buzău. Volumul a fost acceptat apoi de editura *Humanitas*, dar autoarea l-a retras pentru a face unele modificări. În 2004 a primit Marele Premiu la concursul național de poezie *V. Voiculescu* (singurul concurs național la care a participat).

Tum de himere, la fiecare etaj se ridică din ape același Peisaj.

Corpul rock

O jumătate de creier gândește și cealaltă, complet albastră și dejugată se-adapă
În bălți lunare și doar știe că nu trebuie să trăiești niciodată strălucirea ci s-o
Lași s-atârne în câmpul ei electric care desparte viața de moarte, teren neutru cu
Praf virgin în care mintea tăvălindu-se fără speranță și-aprinde becurile de Crăciun
Și-apoi se scufundă în hipnotica undă. Acolo se poate dansa fără hamuri, oaia neagră
Se iluminează până-n vârful anatomiei gingașe de sub lână, se vede în icoanele
Incandescente infrastructura păgână, se vede secunda când nevasta lungindu-și
Picioarele alunecoase dărâmă orele de cristal frumos aranjate în raftul conjugal. Și-apoi
Părțile corpului își ies din minți, te obligă să accepți cu ochii închiși răspândirea
Zdruncinăturilor în masa hipopotamică tumefiată a cărei singură grijă e să nu
Își piardă echilibrul și să scape biluța iute ca o boabă de mercur. Pe o cărare
Foarte întortocheată ajunge pasul sub gheată și capul în aură dizlocând o cantitate
Egală de beznă mortuară; punctele cardinale se deschid ca niște evantaie
Din pene de corb—sublimul auster acoperă goliciunea din cer, savanele pufoase
Din care zeii au fugit lăsând în locul lor elefanți electrici, imitații grase, sacrul
Nelocuit. Bărbatul asta nu poate să iasă din făt, din fructul ciclamen care răsare
Și apune peste minuscula lume tixită de efecte personale, firele de păr cresc pe
Unde apucă rare și fragile gata să predea ștafeta unei vegetații aurii adevărate
Care să acopere muchiile uscate ale piramidei în vârful căreia omul, consumându-și
Estetica, devine sticlos și schematic—omul de pe scenă, originalul fardosit
Care revine pe pământ ca să-și renege copiile neputincioase, ca să se boteze iar în
Apă metalică și să iubească mașinal între două Concerte.

Complexul România sau Scene din viața lui Georgică

MIRCEA GHITULESCU

literare reale ale autoarei. Atunci când se debarasează de complexul politic.

În spectacolul Alexandrei Badea de la Atelierul Teatrului Național din București, mai bine de jumătate din durată urmărim proiecții pe monitoarele instalate din belșug la sol. Imaginile se autoconcrează: în prima parte proiecțiile cu Ceaușescu, revoluția și mineriadele sunt mai dramatice decât textul, în a doua parte, actorii (Raluca Zamfirescu – Bunica, Carmen Ungureanu

– Mama lui Mircică) sunt mai buni decât piesa. Ar rezulta, poate, că nu ne rămân de văzut decât proiecțiile și actorii, ceea ce nu este departe de adevăr. Așa că ne bucurăm cum putem de dinamismul lui Răzvan Oprea, cu chipul său aparte care l-a recomandat pentru rolul superprincipal al copilului Georgică, apoi al adultului care va deveni. Nu e un rol ușor, ci incredibil, ca și acela al inginerului-tată, jucat economicos, laconic, chircit de Ioan Andrei Ionescu. Un personaj

respingător, ostil creează Mihai Calotă în rolul Securistului. În tonuri moi, apăsătoare, Dana Dumbravă joacă rolul Mamei.

Alexandra Badea desfășoară spectacolul pe orizontală pentru că nu are încotro, sala Atelier neavând pod și stângi pentru decoruri verticale. Aici lucrurile încep, cât de cât, să se armonizeze, pentru că o piesă scrisă pe orizontală nu putea deveni decât un spectacol plat.

Mihaela Mihailov vrea să scrie o frescă a României contemporane bazată pe un punctaj preconțuit și pe un apetit politic variabil ce dispăre exact în clipa când autoarea începe să scrie bine; sau invers. Din fericire nu este o frescă, pentru că autoarea folosește culori de discotecă, ci o suită de scene din viața lui Georgică, personaj pe care îl urmărește de pe vremea când era pionier ceaușist și râdea cu Mircică de Secretarul General, pentru că „marele bărbat” ar fi avut „puța mică” (de unde o fi știind asta Mihaela Mihailov? Noi nu știam... Ce ne-am mai fi distrat!) – până în zilele noastre, când Gergică s-a întors cu bani din Canada, a deschis o spălătorie de mașini lângă Palatul Parlamentului și vrea să se extindă. Copil fiind, tatăl său este rupt în bătaie de un securist pentru că a spus un banc cu Elena Ceaușescu, dar bancul descoperit de Mihaela Mihailov este de o inocență incompatibilă cu consecințele și cu textul în general. Mai potrivit era cel cu delegata la Congresul al XI-lea care adoarme în primul rând la Sala Palatului, în timp ce vorbea Ceaușescu. Când se trezește, vede un soarece trecând prin fața scenei: „Omorâți-l! Omorâți-l!” – tipă delegata isterizată. „Și pe ea, și

pe ea!” șoptește o voce din sală. La o revizuire a textului e de analizat dacă nu se potrivește mai bine cu intențiile autoarei, mai ales că bancul nostru are și o puternică notă de clarviziune. *Complexul România* este în bună parte un text scris „la mișto”, cum se spune. Autoarea „face mișto” de România că are un relief variat cu munți, ape, câmpii și mare, cum a învățat ea la școală când era pionieră, de Ceaușescu (din motivele deja citate) și chiar de personajul său preferat, pionierul Georgică, ce poate fi, la rigoare, pioniera Mihaela Mihailov însăși, care visa cândva să ajungă comandant de unitate cu șnur albastru. Totuși, pe porțiuni (acele porțiuni care sunt și cel mai bine scrise), textul evită acest tip de ironie dâmbovițeană care se numește „miștocăreală” (pe care o denunțăm și în cazul piesei lui Denis Dinulescu de la Teatrul Mic) și oferă bune pagini actorilor. Este un monolog susținut în culori multiple (umor, căldură, simplitate) de Raluca Zamfirescu, un altul excepțional rostit cu o naturalețe stranie (ca și cum ar fi dreptul nostru să ne pierdem mințile) de Carmen Ungureanu în rolul femeii care și-a pierdut copilul în 1989 și a căzut în misticism etc. Sunt pagini ce ne vorbesc despre posibilitățile

Cinema

Bucurați-vă de premii și filme europene!

CĂLIN STĂNCULESCU

Festivalul cinematografic al lunii mai îl constituie, fără îndoială, cea de-a 12-a ediție a Festivalului Filmului European, organizat de Institutul Cultural Român cu sprijinul reprezentanței Comisiei Europene, al Uniunii Cineaștilor și al Muzeului Țăranului Român. Peste o sută de premii au fost decernate celor 39 de filme care vor putea fi văzute la București, la cinema Studio, la Muzeul Țăranului Român, dar și la Timișoara, între 21-23 mai, la Craiova, între 23-25 mai și la Iași, între 28-30 mai. Evenimentul cinematografic se desfășoară în Anul European al Dialogului, Intercultural, selecția de filme având o tematică centrată pe dialogul între comunitățile ce alcătuiesc mozaicul european. Cel mai bogat, mai dens și mai divers festival de până acum debutează cu filmul *Cuşcuş cu chefal*, Franța, 2007 semnat de Abdellatif Kechiche. Filmul, premiat cu vreo 12 distincții importante, evocă o poveste de familie de o autenticitate ieșită din comun, centrată pe complexitatea relațiilor umane dirijate de compromisuri dramatice, uncori însă privește și într-o cheie ironică. Prezența românească este marcată de filmul documentar *Podul de flori* semnat de Thomas Ciulei, laureat al unor importante premii la Wiesbaden și la Paris. *Podul de flori* este ilustrarea unui fenomen social de amploare – migrația economică masivă – care afectează profund structura familiei. Thomas Ciulei exemplifică realitățile contemporane prin cazul unui tată din Republica Moldova care devine un factor în familie după plecarea mamei, la muncă, în Italia. Legătura fragilă, dar palpabilă între ființe încearcă să păstreze nealterat universul copilăriei într-o țară unde jumătate din forța de muncă este plecată în străinătate.

Un proiect de coproducție europeană filmul *Obiecte pierdute* ne va prilejui reîntâlnirea cu regizorul Cristian Mungiu, autorul unei mici bijuterii intitulată *Curcanii*

nu zboară. Celalte episoade sunt semnate de regizori din Serbia-Muntenegru – *Fabuloasa Vera* de Stefan Arsenievici, din Estonia – *Gene Ratio*, animație de Mait Laas, din Ungaria – *Tăcere de scurtă durată* de Kornel Mundruczo, din Bulgaria – *Ritualul* de Nadejda Koseva și din Bosnia-Herțegovina – *Aniversare* de Jasmila Zbanic.

O altă coproducție europeană este filmul semnat de Amos Gitai – *Dezangajare*, evocare a absurdității conflictului israeliano-palestinian, din distribuție făcând parte Juliette Binoche și Jeanne Moreau.

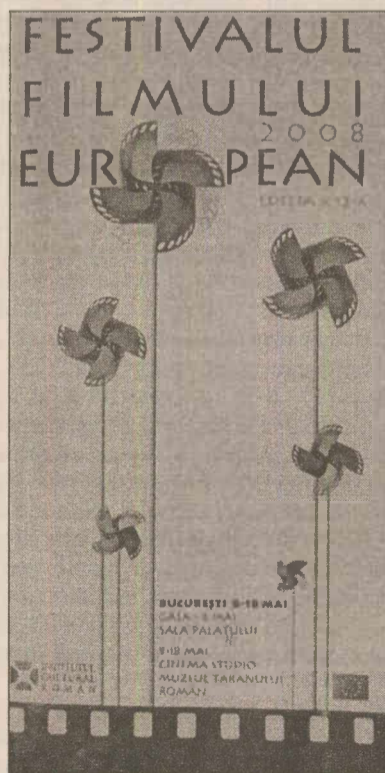
Un alt nume de regizor important este Fatih Akin, al cărui film se numește *De partea cealaltă* autorul evocând viețile fragile a șase personaje aflate în căutarea dragostei și a propriilor familii într-o emoționantă călătorie către iertare și reconciliere. Deși vă recomand să nu lipsiți de la nici un film european, vă voi mai recomanda câteva titluri – și anume: *Fratele meu se în-*

soară este o comedie elvețiană, jucată și de actori din Vietnam. Din Italia ne vin două drame semnate de Carlo Mazzacurati – *Tine distanța* – și de Danielle Luchetti – *Fratele meu este fiu unic*. Nu trebuie ratat în nici un caz filmul irlandezului John Carney – *Odată*, un love story apreciat de Steven Spielberg la Festivalul Sundance, film care a obținut și Marele premiu la Mons, la începutul acestui an.

Ar mai fi de semnalat câteva valoroase filme documentare: *Înainte de a-și lua zborul* de Arunas Matelis din Lituania, *Fiecare a șaptea persoană* semnat de Elke Groen și Ina Ivănceanu, coproducție Luxemburg-Austria, despre agricultorii din China, precum și filmele portugheze *Locuitorii Lisabonei* de Sergio Trefaut și *Fadourile* semnat de Carlos Saura, printre interpreți numărându-se Cesaria Evora și regretata Amalia Rodrigues.

Un documentar aparte îl constituie și filmul *Puiul, peștele și crabul regal* semnat de Jose Luis Lopez-Linares, film dedicat unuia dintre marii bucătari-șefi ai Spaniei, Jesus Almagro, și eforturilor sale de a câștiga Bocuse d'Or, cel mai prestigios premiu gastronomic din lume care se acordă o dată la doi ani la Lyon, în Franța.

Regizorul român Cristian Mungiu este ambasadorul onorific al Festivalului, dar și autorul savurosului clip de prezentare. Și, după cum afirmă cineastul la conferința de presă, „avem săptămâna filmului american tot anul, așa că se cuvine să avem chiar și săptămână de film european până la sfârșitul lunii mai”. Ambasadorul pentru România al Anului European al Dialogului Intercultural este regizorul Radu Mihăileanu. Printre oaspeții Festivalului se vor număra regizorul slovac Martin Repka și regizorul maghiar Csaba Bollok.

La despărțirea de Monica Lovinescu

Întâlnirea

Când am coborât prima oară în Gare de l'Est, în mai 1979, după ce greu obținusem vizele pentru a participa la un *Seminar al tinerilor critici de teatru* la Bordeaux, Parisul era pentru mine, ca pentru orice intelectual român, presupun, mult mai aproape de miracol decât de realitate. În primul rând era orașul în care trăiau magnificii Emil Cioran, Eugen Ionescu și Mircea Eliade, cu un loc bine conturat între clasicii în viață, definitiv asimilați de memoria valorilor eterne. Dar mai erau și Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, veritabile barometre ale discernământului critic, memorii vii ale literaturii române a momentului, cu binele și răul din ea, ale valorilor în continuu proces de afirmare. Pe domniile lor îi auzeam în fiecare sfârșit de săptămână la *Europa liberă*, în emisiuni devenite repere pentru foarte multe conștiințe românești. Ori de câte ori îmi lipeam urechea de radio aveam sentimentul că îmi aud rostite propriile cuvinte, că ceea ce gândeam și murmuram de unul singur se rostește cu voce tare. Și iată că, nesperat, visul de a-i cunoaște încetase să mai fie o himeră. Problema era dacă mă vor primi. Și m-au primit. Am intrat în casa de pe strada Pinton nr. 8 gătit de emoție, simțind cum inima mi se face cât un purice. Doi oameni alesi, pândiți și permanent în primejdie, mi-au deschis ușa, s-au arătat prietenoși, acordându-mi, fără să fiu dintre cei răsfățați, ceasuri bune din timpul lor, m-au tratat cu generozitate. Îmi părea incredibil că-i privesc și-i ascult. Că le vorbesc. Am plecat de la ei cu două sacoșe burdușite cu cărți. Nu m-am îndurat să le refuz nimic din dar. Abia în întoarcerea în țară, oprindu-mă la Regensburg pentru o zi și o noapte la niște prieteni, am intrat în panică când am văzut ce am în geamantan. Alături de volume de poeme de Breton, Char, Perse sau Michaux, poeți dragi mie, cele mai multe titluri erau de autori dizidenți. Recunosc că nu am avut curajul să le păstrez pe toate, pe unele le-am lăsat cu gândul că le voi recupera cu altă ocazie. Nu am renunțat la *Unde scurte*, la *Arhipelagul Gulag*, la *Nomenklatura* lui Michael Voslensky etc., pe care imediat după ce le-am citit le-am împrumutat lui Mircea Zăciu, Buzura și D.R. Popescu. În special *Unde scurte* a fost citită și recită.

La câteva zile după vizita la Monica Lovinescu și Virgil Ierunca am fost oaspetele vestitului domn Mămăligă, pe care îl văzusem la cenaclu și despre care prietenii mă informaseră, uimiți când au aflat că m-a invitat la el acasă, că e cel mai bogat român din Paris. Nu știam dacă era așa și nici nu m-a interesat. Îmi amintesc doar că, după lectura unei povestiri și discuțiile de rigoare, părăsind biblioteca și pășind în bucătărie pentru a improviza studentește o masă și a bea un pahar cu vin, „bogătașul Parisului”, unul și același cu scriitorul Leonida Arcadie, mi-a mărturisit: „Te-am invitat pentru că mi-a spus Virgil că ești de-ai noștri!” A fost de ajuns să mă plimb o noapte întreagă pe bulevardele Parisului cu senzația că plutesc.

Reflecții și document

Principiile Monicăi Lovinescu, ilustrate în *Jurnale*, vizează cu aceeași măsură nu doar realitățile românești propriu-zise, ci și pe cele ale exilului românesc și chiar ale Occidentului. De aceea credibilitatea și justetea lor se situează în afara oricărui suspiciuni. Temeiul li se consolidează pe valori politice și morale ce se condiționează reciproc, supradimensionându-se câteodată până la limita riscului de a deveni, prin absolutizare, un fel de „justiție supremă”, în special atunci când scrie despre scriitor ca persoană, în ideea că opera nu-i justifică devieri de la norme de conduită civică și onestitate profesională. Indiferent cine se află în culpă reacționează imediat. Patima sa, poate exacerbată pentru unii, nu are nimic de circumstanță, rămâne ceva structural, aparține unui temperament exploziv, propriu scorpionului, dar nu și empiric, fiindcă are la bază nu numai o cultură solidă, ci și un bun simț rar. Nu-și îngăduie, astfel, aprecieri fără acoperire. Din respect față de adevăr își cenzurează pomirile prea apăsate subiective, deși dezamăgirile produse o implică deseori și afectiv. Fără să țină cont de simpatii, ușor de indentificat în paginile aceleiași cărți, nu menajează nici scriitori constant elogiați ca Sorin Titel și Augustin Buzura, de pildă. Primul e criticat pentru un articol despre Canal, ceea ce-l face să nu-și ascundă supărarea, iar cel de al doilea se vede la „Antologia rușinii”, dar fără să se supere, dimpotrivă, va recunoaște că au avut dreptate.

ION COCORA

Spiritul critic e, cum spuneam, la fel de netolerant și cu cei din exil: „Ieri n-am fost la vernisajul lui Istrati, unde eram invitați. A fost, în schimb, ambasadorul României. Istrati și Natalița au participat la colocviul Brâncuși de la București, acum ani de zile, mai de curând I. a dat un interviu – neutru – în presa din țară: ce-i pasă lui, ce le pasă lor de exil și principii: sunt doar executorii testamentari ai lui Brâncuși și ca atare vor relații bune cu toată lumea (inclusiv regimul de la București)”. Dar și atunci când, după alegerile din 1983 din Franța, mărturisește cu o nedismulată satisfacție: „Votăm și pentru prima oară câștigăm. Iese la primul tur lista lui Chirac și scăpăm de primarul comunist pe care-l avem de când stăm aici”.

Asemenea atitudini sunt rezultatul unei consecvențe de fond față de responsabilitatea asumată. Acesta-i motivul pentru care am convingerea că, dacă ar fi fost cazul, Monica Lovinescu nu ar fi ezitat să-și judece cu aceeași intransigență chiar propriile erori. Dintr-o atare perspectivă, radicalismul și „răutatea” din scrierile sale, odată depășite

faptele ce le-au declanșat, apar ca o nevoie imperioasă, din interior, de a lua o atitudine categorică, impusă de criterii politice și morale, nu însă prin eliminarea esteticului, ci printr-o *re-dimensionare* a lui în directă determinare. Semnificative din acest punct de vedere mi se par comentariile pe care le face la două spectacole cu *Flautul*, unul în regia lui Lucian Pintilie și celălalt în a lui Andrei Șerban. Preferințele se îndreaptă către cel dintâi. Universul „concentraționar-inițiativ” de aici e de profunzime, conferindu-i o viziune coerentă, bantuită de „autenticitatea fantasmelor” regizorului. La Andrei Șerban, în schimb, miza se pune pe exotism, universul e de basm, trimerile la *Făt-Frumos din lacrimă* fiind evidente, ca și numeroase elemente de scenografie și recuzită: „Costumele sunt românești, iar pe piramide se urcă ca pe o coloană fără sfârșit inițiativ cu căciulă și niște bețe ce seamănă a buciune”. Nu lipsesc, de altfel, atribute apreciative precum „strălucit”, „excelent”, „o încântare”, deși concluzia e că se rămâne la suprafață, că Andrei Șerban „nu deranjează pe nimeni (ca Pintilie)”. Uneori, probabil că se ajunge cu bună știință, asta din dorința de a proteja valorile de compromisuri, la supralicitări ale politicului. Niciodată însă Monica Lovinescu, chiar dacă nu pierde nici un prilej de a „lovi” comunismul în toate formele lui de manifestare în domeniul culturii, și nu numai, întrucât lupta anticomunistă reprezintă însuși modul său de existență, nu consideră „autorul unei cărți curajoase dar cam ne-literare” mai mult decât e.

Împreună cu Virgil Ierunca, autoarea insolitelor și acaparantelor pagini de jurnal arată o înțelegere superioară și totodată realistă a condiției scriitorului român și

intelectualului în general (despre care afirmă că „se schimbă mereu. Chiar și în bine”) în peste patruzeci de ani de comunism. Transcriu câteva rânduri de pe o filă de jurnal din 9 august 1984: „Întâlnire cu Valeriu Cristea și soția sa. Sunt într-adevăr extraordinari de timizi (...), o timiditate care mă câștigă imediat. Încurajat de degajarea mea și a lui V. (Virgil Ierunca – n.n.) – ca și de cină – V.C. devine spre final intransigent față de ceea ce el numește falsa opoziție ce face concesii tactice (...), e pentru cei care-și scriu, fără nici o concesie, cărțile (presupus el, Raicu etc.). V. îi dă lesne, și foarte bine replica: *pentru ca acești scriitori să-și poată publica opera, alții sunt nevoiți să se mai murdărească pe mâini*”. Precizând că sublinierea îmi aparține, mă grăbesc să spun că ceea ce mi-a sărit în ochi în acest pasaj este replica lui Virgil Ierunca, bucurându-se în tot și de acordul Monicăi Lovinescu, care se referă la un fenomen curent, cu urmări pozitive în epocă pentru un climat restrictiv, și nicidecum la un pact cu diavolul, cum îl taxează mulți astăzi, cu deosebire din categoria celor ce vor să pară mai catolici decât Papa sau a celor ce la vremea respectivă se chinuiau din greu să învețe mersul de-a bușilea. În fine, în alt pragraf, comentând, de exemplu, partea a doua a filmului lui Eiseinstein *Ivan cel Groaznic*, notează: „Nevroza puterii ia locul puterii, dezaxarea domină”. Profundă și plină de sensuri constatare. După opinia mea, „nevroza puterii” e aceea care determină prăbușirea comunismului în țările de Est. La noi, „nevroza puterii”, pe măsură ce timpul trecea, devenise aberantă, o maladie de masă ce nu ocolește nici pe deținătorii puterii și nici pe cei asupra cărora se exersează puterea. Acționează ca un mecanism al alienării, de la o zi la alta mai devastator. De meditat. Fiecare pagină de jurnal oferă idei și teme de reflecție memorabile.

Modele

Monica Lovinescu și Virgil Ierunca au fost personalități complexe, conștiințe justițiare, literați de marcă, luptători de vocație, ființe pe cât de discrete, delicate, protectoare, pe atât de severe, exigente, neconciliante. Ascultate la *Europa liberă*, vocile lor, lucide, grave, responsabile, au reprezentat, decenii la rând, puncte de vedere de direcție în literatura română și în cultură în general. Ierarhiile lor, cinstit vorbind, nu difereau de cele ale unor critici precum Lucian Raicu, Nicolae Manolescu sau Eugen Simion. Perspectiva doar era alta. A unor compatrioți ce se bucurau de o libertate de expresie deplină, care își puteau permite să spună pe față ceea ce cred și gândesc, asumându-și în exclusivitate rolul de respingere a tot ce era aservit puterii comuniste, condamnând cu vehemență nu numai opresiuni de natură artistică, ci și de natură umană. Consecințele sunt prea bine cunoscute și nu mai insist. Aparent au făcut-o de la distanță, ca observatori din afară ai fenomenului, în realitate însă opțiunile lor aveau la bază imperative estetice superioare, de o autoritate și o probitate extreme. Pe de o parte, erau foarte buni cunoscători ai literaturii occidentale în înfățișarea ei la zi, martori la apariția și afirmarea unor mari opere și beneficiari exact a ceea ce nouă ne era interzis și după ceea ce tânjeam atât de mult. Pe de altă parte, când au părăsit țara erau niște tineri deja cu faimă, implicați direct în viața literară românească din anii celui de al Doilea Război Mondial, formați în atmosfera și feroarea creatoare de dinainte de război, pe care exilul i-a ferit de experiențele pe cât de dramatice, pe atât de penibile ale unora dintre congeneri. Din constrângere sau din alte rațiuni, aceștia au contribuit decisiv la hiatusul produs între literatura interbelică și ceea ce vor constitui pogoanele de maculatură ale realismului socialist.

Acum, Monica Lovinescu și Virgil Ierunca nu mai sunt. Citesc și recitesc mărturiile lui Gabriel Liiceanu, realmente tulburătoare, despre ultimii lor ani de viață și mă cutremur. Nu le-a fost dată o *plecare* ușoară dintr-o lume pe care au dorit-o demn și dreaptă. Au avut parte, în așteptarea sfârșitului, de suferințe cristice. Parcă A.E. Baconski îl ruga pe Dumnezeu să-i dea o moarte peotriva dușmanilor. Monicăi Lovinescu și lui Virgil Ierunca le-a dat-o. Să-i biruie și umilească încă o dată. Rămân în istorie două destine de o măreție tragică. Două modele umane și intelectuale.

Strabism cosmic...

Cuvintele nu mai încap poezia!

HORIA GÂRBEA

Nicolae Mares
Încă Polonia...

Editura Colosseum, eseuri, publicistică

Profesorul Nicolae Mares nu este „unul dintre” cei mai avizați cunoscători ai civilizației și culturii poloneze din spațiul românesc. Este, nu risc dacă spun, „cel mai” avizat. Mi-e greu să cred că experiența lui de lingvist, diplomat, traducător și animator cultural orientat spre limba și cultura polonă au un egal la noi. S-ar cuveni de fapt, și Nicolae Mares o argumentează, să fie altfel și, mai ales, să existe o reciprocitate.

O cultură de mărimea și importanța celei poloneze este încă prea puțin cunoscută la noi și, de asemenea, prea puțin este exportată cultura românească în Polonia, acolo unde ar putea avea un ecou însemnat și un public numeros. Aceste lipsuri a căutat să le acopere Nicolae Mares și încearcă să o facă și prin acest um, care ne restituie o parte a demersurilor sale susținute. Cu acest prilej încearcă să ne facă mai cunoscute, încă o dată, valorile poloneze. Cele 400 de pagini ale cărții cuprind reportaje și consemnări despre Polonia, despre cultura poloneză și creatorii ei, despre scriitorii români traduși acolo și despre fenomenul literar polonez receptat în România. De la reflecții istorice, precum cele despre discreditarea imaginii lui Sobieski al III-lea pentru campania sa în Moldova, pînă la acelea despre opera marelui polonez care a fost Carol Wojtyla, pontif sub numele de Ioan Paul al II-lea, cartea-mozaic a lui Nicolae Mares cuprinde date și meditații interesante, o informație bogată și o exemplară aplicare la subiect. Cu rigoare în documentare și cu stil agreabil, pledoaria lui Nicolae Mares pentru relații culturale strînse româno-polone se cuvine ascultată.

Adrian Frățilă
Maestrii aparentelor
Editura Nouă, proză

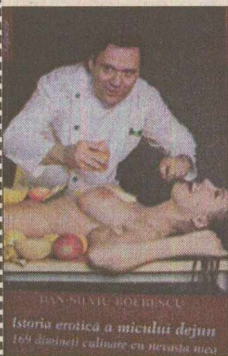

La proza lui Adrian Frățilă, textul apare ingenios și vivace, propulsat mereu de o imaginație netemperată. Astfel curgerea este forțată, o curgere turbo prin care epicul se lîvrea cititorului cu accelerație. Arderea materiei de către autor, ca și de lectorul ei, se face rapid, fără momente de odihnă. Scriitorul nu apucă să se așeze în poveste și nu își lasă nici cititorul să se odihnească în

contemplații. De aici rezultă texte succinte (două micro-romane în 120 de pagini!), cu material concentrat, chiar comprimat: un capitol poate avea doar trei sau patru pagini, iar densitatea unui roman se adună pe parcursul și întinderea standard a unei nuvele. Adrian Frățilă nici nu încearcă să își seducă lectorul, deoarece are mult vreme puțin timp pentru asta. El îl poartă pe valurile narațiunii lui așa cum un ghid grăbit și-ar zori turiștii prin sălile de muzeu cu stiluri diferite, dar cu tablouri cinetice, care se învîrt mai repede chiar decît privirea receptorului. Un uimitor efect plastic rezultă din aceste viteze relative care se multiplică: a scriiturii și a ochiului în mișcare. Totuși, cititorul se va obișnui imediat cu regimul de viteză al prozei lui Adrian Frățilă din cauza direcției acțiunii și a fluentei relatării, astfel că, la final, cursa i se va părea agreabilă și va pleca mai departe fără niciun vertij.

Dan-Silviu Boerescu
Istoria erotică a micului dejun și
101 vinuri românești de top ș.a.,
toate la Editura Trei, gastronomie și
literatură

Trecînd eu pe la noul sediu al revistei Playboy, pe care o conduce Dan-Silviu Boerescu, el mi-a dăruit nu mai puțin de cinci volume proprii recent apărute. Dar nu de critică literară, ci din colecția Lifestyle – cărțile care îți fac viața mai frumoasă! Boerescu gastronom? Nu mă miră. Îmi revin în minte prilejuri în care congenerul meu s-a dovedit *une bonne fourchette*. Dar Boerescu exeget al vinurilor? Voi mărturisii că omul care nu a pus în viața lui în gură nici o bucățică de

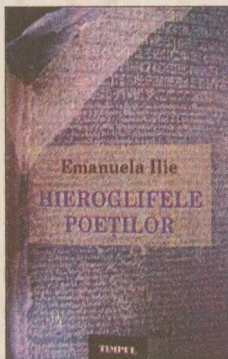
DAN-SILVIU BOERESCU
Istoria erotică a micului dejun
și 101 vinuri românești de top

carne de zburătoare este totuși un gourmet. Dar în tinerețea noastră literară, cînd îl vedeam că însoțește brînzeturile cele mai fine cu cîte o Fanta, îi plîngeam de milă. Îl fericesc acum pentru înțelepciunea pe care vîrsta i-a dat-o, dar mai ales pentru că ne-o împărtășește cu un spirit la fel de viu ca vinul din pahar.

În volumele sale cu descrieri și învățăminte gastronomice și oenologice, Boerescu păstrează sprinteneala vinului nou și înțelepciunea așezată a celui vechi (vezi 101 vinuri românești de top). De asemenea, biograficul, trăsătură a scriitorului postmodern, transpare plin de farmec în Istoria erotică a micului dejun, luat zi de zi împreună cu soția sa, sever critic al inițiativelor culinare ale autorului. Ca să mînci la micul dejun caracatiță și să bei șampanie rozé trebuie să fii tare la foale, la fantezie și la simțul estetic!

Sînt lecturi care vă vor produce plăcere intensă, chiar salivă abundentă și, mai ales, vă vor stimula imaginația, ea nu trebuie să lipsească omului de secol XXI nici în pat, nici la masă. De la distanta Cîrmoșie la paterna Șarbă, veche de 20 de ani, merită să petreceți un răstimp alături de Dan-Silviu Boerescu. Ceea ce vreau și eu să fac, dar numai avînd alături o Fetească de Recaș, ante 95, ca să îl conving că enciclopedia lui are și lacune.

Emanuela Ilie
Hieroglifile poezilor
Editura Timpul, critică

Universitara ieșeană Emanuela Ilie debutează editorial cu un volum în care încearcă să apară drept un Champollion al poeziei contemporane. Poeții zilelor noastre sînt luați peste picior în chip fin: ei ar scrie cu niște hieroglife ce, în absența unui interpret sagace, ar rămîne absolut ininteligibile. Dincolo de gluma din titlu, justificată de necesitatea de a atrage atenția, autoarea este deosebit de serioasă și studiile ei despre poezia relativ recentă (prima secțiune) și cea foarte nouă (a doua secțiune). Deși urmărește declarat „descifrarea” sensurilor și nu o situare valorică a autorilor discutați, întrevădem în sumarul cărții o „listă a Emanuelei”. Odată stabilit alfabetul hieroglific al poezilor, mai puțin al lui Cassian Maria Spiridon care scrie cu cuneiforme de cînd se știe,

liricii cu pricina sînt trecuți implicit în partea superioară a clasamentului. Emanuela Ilie nu și-ar pierde vremea cu eforturi hermeneutice pentru versificatori de duzină. Sumarul arată gustul sigur al debutantei. Sînt analizați Ana Blandiana, Ioan Es. Pop, Marian Drăghici etc., iar la divizia de tineret-speranțe Claudiu Komartin, Miruna Vlada, Teodor Dună, Elena Vlădăreanu și alții. Prin descifrarea lor de către Emanuela Ilie, viziunea noastră asupra poezilor studiate de ea se lărgeste considerabil, ca și convingerea că, mizînd la rîndul nostru pe valoarea lor, nu am greșit.

George Schinteie
Ninsoare cu ochi de femeie
Editura Eubeea, poezie

Poemele din volum sînt scrise întru rotunjirea ideii de dragoste. Această idee, inițial colțuroasă, este cioplită de ambițiosul artist din două părți: cea a dragostei virile și cea a iubirii paterne. Și aceasta pînă cînd miezul nopții stă perpendicular pe urma pașilor, iar poetul simte că greierii îi umblă prin suflet și chiar îi înoată în sînge. Dominînd senzația unor insecte ce-i umblă prin artere și care trebuie să fie dezagreabilă, George Schinteie se ia foarte în serios transcriind diferite viziuni personale. Unele sînt reușite, precum cea a clepsidrei din care se scurge atît nisip, *minute de nisip* zice el, încît formează o plajă sub pașii eului narator. Iar altele ne aduc o binemeritată destindere: *pe zăpada sticloasă/ doi ochi alergau – cred că erau de femeie*. Acești ochi alergau fără o direcție anume, ceea ce arată că între legile poeziei și cele ale cinematicii e o scînteietoare prăpastie. Chiar ochii poetului se comportă autonom: unul, în cer, urmărește cîini hîrjonindu-se printre stele, altul, cel drept, emană din el *drumul încăruntit*. Un asemenea strabism cosmic aduce cîteodată viziuni binoculare poetice. Alteori, vorba autorului, *trecem fără să ne doară*.

Vasile Iftimie
Claustrofobii sentimentale
Editura Axa, poezie

De unde pînă deunăzi poezia nu mai încăpea cuvintele, iată că un claustrofob ne asigură de contrariu. Inefabila poezie se dilată și depășește limitele vorbelor, oricît de numeroase. Și totuși Vasile Iftimie folosește un lexic foarte bogat, convoacă în poezie tot felul de termeni, ca de exemplu *formatul a5 (exist cel mult în format a5 – afirmă el)* sau *sms-ul*. Această modalitate specifică telefoniei mobile e folosită pentru a se adresa îngerului care, la rîndul lui, îi dă un *bip* amical. În finalul ultimului text din volum, autorul își indică numărul de telefon. Desigur pentru ca, eventual, și alți îngeri să-l poată contacta. Poezia lui Vasile Iftimie e curat claustrofobă, agitată de limitarea în pagină (format a5, ce să facem!). Dacă pornește într-o direcție, putem fi siguri că va sfîrși în alta, ca și cum ar ricoșa dintr-un obstacol nevăzut. Aceste devieri, la fotbal am spune că Vasile Iftimie „joacă din prima”, fără preluare, sînt uneori atractive prin varietate și (auto)ironie. Alteori versificatorul se ia în serios – *cum ți-am sărutat prima dată lacrima și ca blestemat m-am trezit fîntînă de plîns sau mi-ai privit sufletul în ochi* – crezînd că e necesar să facă metafore și să imagineze ceremonii liricopatetice răsuflete. Atunci cnervează cumplit. Din păcate, asemenea momente, ce vădit nu țin de natura reală a autorului, sînt relativ frecvente.

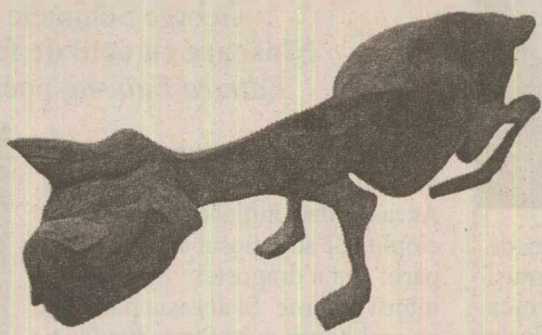
Tabloidizarea televiziunii

CONSTANTIN STAN

Mă amuză și-acum, după mai bine de trei decenii, tonul doct, sententios cu care un maior de la Vânu Mare ne expunea marile mistere și neîncetata dilemă a strategiei militare, exprimate în teoria unui general, parcă vietnamez, Van Giap: Dacă îți concentrezi forțele, pierzi din teren, dar câștigi în profunzime și sporești tăria loviturii, dacă ți le desfășori, câștigi

exerciții de solipsism.

Principiul cantitativ devine un indice al calității: cum să nu fie bun, dacă se uită atâția oameni la el? Mergând pe linia acestui raționament, OTV este mult mai bun decât TVR Cultural, iar Horia-Roman Patapievici nici nu se poate compara cu Dan Diaconescu! Căutătorii de nod în papură vor reacționa rapid, reproșân-

în teren, dar pierzi în profunzime și tărie. Doar că nu sfârșea precum Farfuridi: Din această dilemă nu puteți ieși! Mă gândesc însă acum că și presa se află în aceeași mare dilemă: să câștige cât mai mult public, dar să piardă în profunzime, sau să își concentreze tăria, având un public mai restrâns? Observ că mai toți strategii presei optează pentru varianta publicului cât mai larg. Ratingul face ravagii și produce insomnii patronilor de televiziuni, iar teoreticienilor fenomenului adevărate

du-mi că nu bag în seamă că aici diferențele (a fi sau a nu fi bun) nu se referă nici la ținuta intelectuală, nici la cea morală, nici la cea educativă. Comparația (și deci diferența) se realizează pe tronsonul emisiunii de televiziune, unde Dan Diaconescu are o audiență (e mai bun) mai mare decât Horia-Roman Patapievici. Pentru a fi imparțiali în această dispută, trebuie să spunem că derbyul Dinamo-Steaua (pentru cei puțini care nu știu rezultatul voi spune că a câștigat Dinamo

cu 2-1!) a fost urmărit cam de fiecare al șaptelea locuitor al României. A fost o emisiune fără realizator, fără carisma vreunei vedete și fără o prea mare punere în scenă. Deci, se poate face rating doar din subiect, doar prin captarea atenției asupra unei teme ce suscită interesul, la un moment dat, într-o situație anume. În acest caz, meritul nu este al canalului care a transmis meciul, nici al lui Cosmin Băleanu, comentator, nici al lui Cosmin Cernat – realizator al întregii emisiuni ce a cuprins și transmisia meciului. Este un succes al contextului. Fără încărcătura emoțională a momentului, dar și fără contribuția involuntară și indirectă a celor ce au stârnit și menținut interesul (cu precădere media, chiar posturi de televiziune altfel concurente Kanal-ului D), numărul celor ce s-ar fi uitat ar fi fost cu siguranță mai mic. Acest fapt vine să ne spună că, atunci când atribuim succesul unei persoane, unei emisiuni sau unui post, putem comite grave erori de interpretare. Succesul unor emisiuni în care se dă ceva va fi totdeauna mai mare decât al uneia în care se oferă doar satisfacții spirituale, după cum subiectul pe placul celor mulți va aduna mai mulți telespectatori decât unul care vizează un grup uneori chiar foarte restrâns. De asemenea, principiul ocurenței (a vorbi despre ceea ce toată lumea vorbește) contribuie și el la rating.

Este acest principiu cantitativ atât de infailibil? Este, cum s-ar zice, tabloidizarea televiziunilor o fatalitate? Și până unde se poate duce ea spre a căpăta o audiență și mai mare, și mai mare, și mai mare? Propunând un subiect imaginați o emisiune TV care să atragă foarte mulți oameni și care să nu aibă concurență în acest moment pe piață, un student (și mai interesant e că era o studentă!) a propus

nici mai mult nici mai puțin decât o emisiune *live* de la un bordel, cu transmisii din camerele stabilimentului! Ce mai, filmele porno sunt cam artificiale (am auzit că se trag și duble spre a se obține efecte artistice!!!), scenele de sex din filmele alelalte sunt fade – nu mai stârnesc interesul! Dincolo de teribilismul vârstei, tânăra a gândit în spiritul lumii în care trăiește: totul e permis dac-adeuce bani! Sigur, teoria savantă zice de dezinhibiții sexuale, zice de bătrânescul adus în modemitate, nimic din ceea ce este omeneste nu-mi e străin, zice de și mai parșivul *naturalia non turpia*, zice de măriia sa publicul (ce ne mai distram de lozincile alea de pe pereții cărciumilor comuniste: clientul nostru – stăpânul nostru) zice de ...etc., etc.

Tabloidizarea televiziunilor nu e o obligație și nici o fatalitate. Nu e nici de incriminat, nici de căzut în fund de această găselniță. Problema lumii în care trăim este gândirea disjunctivă sau..., sau, în dauna lui și..., și. Noi nu avem o altă soluție care să creeze alternativa viabilă. Din păcate, nu tabloidizarea este pericolul, ci absența unei alte opțiuni la ea. Compromisurile ating pas cu pas toate posturile. De exemplu, nu văd nici diferență între Dan Diaconescu și Ion Cristoiu, între propagandă de la TVR 1 și Luis (Louis, Lois ?!) Lazarus (Lazaret, Lăzărică?!). Dacă Paula Seling crede că a cânta cu Salam la Sala Palatului este un act de culturalizare a romilor, de ce n-am crede că trecutul de prostituată minoră al uneia care a devenit vedetă fără să știe de ce este un subiect educativ și cultural?! Face rating? Faaaaaaaaaaaaace!

Talantul

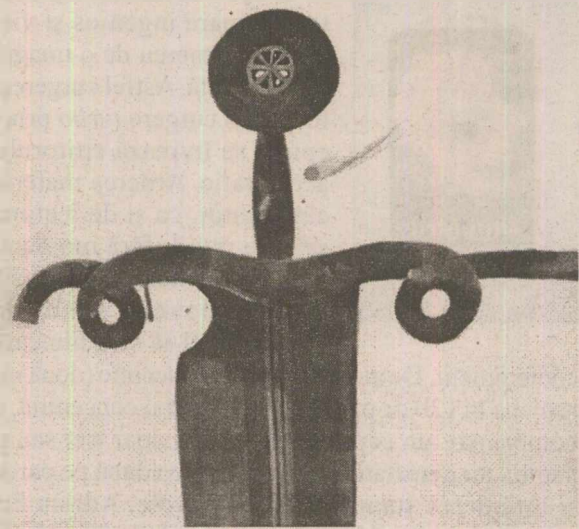
STELIAN TĂBĂRAȘ

Cei poezi n-au elogiat bronzul, capacitatea lui de a sugera simboluri, datorită rezistenței în timp, istorie, datorită plasticității lui – și chiar valoarea lui intrinsecă, raritatea metalului, secretul inițiativ al aliajului. Am văzut într-un muzeu arheologic din Creta un număr relativ mare de talanți din bronz, un fel de calupuri-lingouri de bronz (în jur de 15-20 kg. bucata) provenind de prin mileniul III î.e.n. Ar fi greșit să considerăm talanții simple monede de schimb (mulți își închipuie chiar, dacă n-au văzut în realitate aceste mari lingouri, că ar fi monede). Erau mai degrabă tezaure familiare, de care se făcea uz doar când se achiziționau lucruri valoroase: pământ, sclavi, vite. În mod misterios, pe unde „trecea” talantul aducea aceste bogății. De aceea, credința că el trebuie să circule stă la baza „valorii de schimb” din economia modernă. Fabricați din argint, acești talanți se numeau „mine”. Să ne amintim că tânărul pe atunci Platon – fiu de oameni înstăriți din Aegina – se oferise insistent să plătească el un număr de „mine” pentru anularea cumplitei condamnări ce-i fusese impusă maestrului său Socrate. Dar bătrânul filosof, precedând atitudinea christică în fața morții, n-a acceptat. Sfârșitul lui trebuia să rămână ca un sigiliu peste învățăturile sale. Un „sfânt” păgân.

Într-o parabolă biblică, fiul rătăcitor ce se lăudase la întoarcere că el a păstrat talantul, îngropându-l, a fost certat aspru de bătrânul lui tată: „Talantul trebuie folosit, iar nu îngropat”. Atracția paronimică între „talant” și *talent* a născut în cultura română și metafore tulburătoare, dar și „confuzii” născătoare de zâmbete. Chiar în *Epitaful* său (aflat azi pe o cruce din preajma Bisericii Sf. Stelian), Anton Pann își afirmă folosul său în lumea asta „talantul (talentul) ne-ngropând”..., „dând altor în lume rând”.

Asupra bronzului, un cunoscut mi-a povestit două episoade decisive din „existența” statuii lui Stalin din Herăstrău (pe atunci „Parcul de cultură și odihnă I.V. Stalin”). Statuie care, la noi, întrecea în dimensiuni *Giganții* lui Paciurea, ba chiar se pare că deținea recordul între *stalinii* din țările socialiste. Iată aceste două episoade: cunoscutul meu văzuse la ridicarea statuii un *sudor* lucrând chiar în interiorul unei *cisme*: i se vedea doar capul. „De sub asta n-o să ieșim curând” și-a zis. „Și o să ne apese, grea”. A doua oară, chiar când venise ordin să fie demolată, omul meu se nimerise iar prin parc. „Era jos. Doi muncitori cu baroase mari îi spârgeau, în cioburi, capul, pentru refolosire. Cum le-o fi venit lor, în loviturile alternative, ca în atelierele de fierărie, să icnească la rând, în cele două silabe ale numelui marelui conducător:

Nocturne

Sta-lin, Sta-lin, Sta-lin. Nu puteam asista, de teamă, în așa ceva. Am fugit pe o alee, spre șosea, printre numeroasele busturi făcute de Baraski unor eroi ai clasei noastre muncitoare. Din beton! Am ieșit spre Casa Scânteii. Acolo trona, *despicând istoria în două*, V.I. Lenin.”

Statuile nemeritate, dar totuși de bronz, sunt ca talanții. Ele trebuie retopite și folosite. Desigur, nu la alte statui de aceeași semnificație...

Virginia Slim și victimele ei fericite

FLORICA BUD

Dacă vreodată veți fi în pană de inspirație ori, pur și simplu, titlul noului roman nu se va ivi pe monitor, să nu vă sinucideți atârându-vă de gâtul unei doamne. Mai bine cumpărați douămiiopt pachete de țigări. Să nu îndrăzniți să mă întrebați de ce douămiiopt și nu 666! Să nu mă dădăciți că fumatul anulează efectul colagenului din crema anti-rid cu iz (cu dor) de moarte, pentru că nu sunteți originali. Veți afla și Domniile Voastre, la finele lecturii mesajelor de pe cele douămiiopt pachete, ce este adevăratul talent și câte talente prețioase ascund autorii lor anonimi.

Nu merg până acolo încât să vă ofer pe gratis citatele incriminante la adresa tabacului, vă las să le degustați chiar voi. N-o să fac apologia fumatului, că nu sunt înregimentată în *Liga Alintatelor* ce combat mătreața fumătorilor destoinici. Nu sunt fumătoare, dar am și cu mândria mea de consumator și, ca urmare, mi se lasă bucliișoarele de indignare când citesc benzile cu... *Aviz Amatorilor!* Grija guvernanților pentru sănătatea fumătorilor este înduioșătoare! Să fie ei o masă mai ușor de manevrat?

Știm că vântul care stinge țigara nu vine dinspre mare, ci dinspre Lumea Musonică. Nu răstălmăciți, am zis musonică, nu bubonică și nici masonică. Da, biet Fumător Anapoda, vei muri așa cum îți vor arăta în curând ilustrațiile de pe fiecare pachetel de tutun cosmetizat. Vei deveni un craniu cu orbitele goale și două din oasele tale mai lungi se vor așeza în Crucea Sfântului Andrei. Fosta ta față va rămâne o chestic hidoasă, bună de speriat copiii fumători. Omuleții aceștia zvâpâiați au o atracție fatală spre viciile aducătoare de boli.

Da, Fumătorule Pantagruelic, vei muri în chinurile cele mai groaznice. Vei face cancer la plămâni, te vei îmbolnăvi de prostată în timpul scurt în care ajungi și impotent. Creierul se va micșora, mai ales emisfera dreaptă, în timp ce biata ta inimioară își va mări volumul. Cât despre splina, ades invocată Marinei că te doare, când o vezi cu altul, ai putea să-i dedici poeme, în timp ce colonul va deveni un șarpe de foc...

Și totuși! Să-i pese Instituției Vide a Sănătății, impropriu numite Minister, doar de fumători? Iar de noi să i se aplece lui Nenea Ministrul? Să fim condamnați, noi, nefumătorii, la viața fără de moarte refuzată celor fumători? Privesc cu invidie spre pufători și spun: oh, fericților, veți muri liniștiți din cauza fumului aromat de tutun, în timp ce noi vom muri din cauza gazelor de eșapament, a conservanților din pâinea cea de toate zilele, a pesticidelor din cartofi, grâu, porumb și ouă, a îndulcitorului, a pastilei din care se fac berea și vinul, vândute fără nici o etichetă cu chenar negru!

Auzi, neamule, până și insulina ucide! Da, fumătorule mefistofelic cu iz de Carpați, vei muri luptând să demonstrezi că lozinca *Fumatul ucide* este adevărată. Vei muri însă după noi, făcându-ne în ciudă, dacă nu cumva vei trăi mult, ca să dezvolți apoi tot un cancer banal din colecția de vară-iarnă pe care nepăsătorii lumii ne condamná să-l îmbrăcăm. Noi, restul, de la prunci la babalici, vom fi pierit fără avertizare înaintea-ți. Doar respirând pe stradă ori bând apă de la robinetul neinscripționat cu mesaje amenințătoare. Oh, muritorule fumător, în zadar mă condamni prin lipsa ta de voință să devin o Casandrá modernă. Eu voi dispărea mai devreme, din alte pricini banale, ca o biată virgulă între viața și moarte.

Exerciții de admirație

Semnalam într-un număr precedent al *Luceafărului*, tot la această rubrică, pericolul enclavizării care pândește, în zilele nesfârșitei noastre tranziții spre normalitate, cultura și, implicit, literatura română. Iată însă că revista craioveană *Ramuri* mă contazinează prompt și fără milă, dovedind că nu există regula fără excepții. În speță, parcurgând sumarul numărului 4 (1.102)/aprilie 2008, am putut constata cu ușurință faptul că unele dintre semnăturile din *Ramuri* (Adrian Popescu, Gabriel Chifu, Nicolae Prelipceanu, Gabriel Dimisianu, Horia Gârbea, Gabriela Gheorghisor, Doina Ruști, Simona-Grația Dima, Henri Zalis, Daniela Firescu sau Mircea Ghiulescu, de exemplu) se regăsesc destul de frecvent și în publicațiile editate în alte centre spirituale ale țării, între care și Capitala. Întru totul benefic pentru toată lumea, acest fapt îngăduie o bună circulație a valorilor și ideilor pe spații transregionale, ca și diversificarea necesară a punctelor de vedere ce configurează relieful revistelor beneficiare, complementara prezență laolaltă a opiniilor și contribuțiilor „localnicilor” și „straniilor” – fie ele convergente ori dimpotrivă – fiind de natură să dinamizeze și să coloreze multiplu ansamblul fenomenului

cultural național. Este de la sine înțeles că *Ramuri* se bazează și pe olteni cu buletin de Craiova (Florea Miu, Bucur Demetrian, Ioan Lascu, Gabriel Coșoveanu, Paul Aretzu, Ionel Bușe etc.) care, alături de cei menționați anterior, conlucrează fericit la realizarea uneia dintre publicațiile literare românești de valoare ale momentului. Din acest număr mi-au reținut atenția, între altele, cele două eseuri consacrate de Ionel Bușe și Gheorghe Dănișor operei filozofice a lui Lucian Blaga, interesanta proză a lui Leandro Arellano, în traducerea nuanțată a Tudorei Șandru Mehedinți, precum și excelenta idee grafică de ilustrare a paginilor revistei cu imagini din spectacolul *Măsură pentru măsură*, montat pe scena Teatrului Național din capitala Băniei de Silviu Purcărete.

Ideii în dialog, mensualul editat de Academia Cațavencu, a ajuns, la fel ca și publicația de moravuri grele cu același titlu, la un gen de stabilitate canonică (structură, set de colaboratori, matrice stilistică, problematică, rubrică...) care face – inerțial, aproape –, inclusiv dintr-un număr de valoare publicistică medie,

o revistă interesantă. Este și cazul celei mai recente apariții *ID*, numărul 5(44)/mai a.c., care compensează absența celui articol-eveniment, care rămâne miezul tare al oricărei publicații, prin mai multe texte demne de atenție, ce asigură cititorului un profit intelectual apreciabil. Semnalez, în această ordine de idei, fragmentele intitulat *Pe malurile râului Ilissus* din volumul aflat în pregătire pentru toamna acestui an la Editura Limes „Benjamin Fondane – *Întâlniri cu Lev Șestov*” din seria de *Opere complete franceze* ale autorului de origine română, volum ale cărui studiu, îngrijire a ediției, note, comentarii și traducere din limba franceză aparțin Luizei Palanciuc și lui Mihai Șora. Într-un succint șapou, cei doi editori punctează cu pertință atât specificul, cât și semnificația profundă a paginilor pe care B.Fundoianu i le dedică filozofului rus: „Există un gen al exercițiilor de admirație. (...) Dar cu *Rencontres avec Léon Chestov* ne aflăm în fața unui text care depășește modelul generic. Căci aceste «întâlniri» sunt mai mult decât «simple» exerciții de admirație. Ele sunt *întâlnirea* însăși (...) Între Șestov și Fondane nu ia naștere doar o relație funcțională, maestru-ucenic, ci una existențială, care îi va păstra împreună până la moarte. În acest sens, admirația este, aici, o virtute cardinală: (...) o privire pătrunzătoare către Celălalt. Mereu sub semnul mirării. Al mirării încântate.”

La orizont se profilează o carte-eveniment. (*Critias*)

Contre-pied

CFR Cluj, un Ianus bifrons aiuritor

E

Final de sezon triumfal pentru CFR Cluj, echipa ardeleană așezându-și sâmbătă în vitrina cu trofee și Cupa României, după ce, cu numai câteva zile în urmă, cucerise, în premieră absolută, titlul de campioană națională la fotbal-masculin. (Precizarea este absolut obligatorie pentru că, la feminin, jucătoarele de pe Someș sunt recidiviste, ele făcând de multă vreme legea în competiția similară ce le este rezervată și pe care o domină cu impunătoare autoritate). Felicitându-l pe Ioan Andone și conducerea administrativ-financiară a clubului din Gruia pentru eventul care anulează ediția din acest an a Supercupe (deși, cu multinaționala ceferistă, s-ar putea oricând pune de-un un meci intern Portugalia – Restul Lumii pe cinst!), mă văd, totuși, nevoit să pun oarece surdină satisfacției provocate de întreruperea hegemoniei formațiilor bucureștene în întrecerea programată de primul eșalon fotbalistic al țării. Și iată de ce.

CFR-ul ni s-a înfățișat în acest campionat ca un aiuritor Ianus bifrons, cu comportări radical diferite în tur și retur, începând strălucit, dar încheind competiția cu sufletul la gură, într-o găfăială inestetică și chiar îngrijorătoare dacă privim lucrurile din perspectiva a ceea ce-i așteaptă pe clujeni prin grupa de Champions League în care o vor trimite sorții. Întrebare de baraj: care este adevărata față a peștirii trupe a lui Andone? Aceea din toamnă când, profitând de iuțea de picior a lui Didi et. comp., de nebagărea de (sau în) seamă a celorlalte competitive și de ajutorul discret al unor arbitri binevoitori, s-a instalat în postura de lider sau aceasta din primăvară, când fluierașii au trecut cu arme și bagaje regulamentare prin alte ogrăzi, dotate cu oi mai multe, mândre și cornute de era cât p-ați, dar stii, neicursorule?, cât p-ați să rămână dom' Paszkany cu buza umflată și cu onoarea nereperată? Românul capabil a fi în stare să dea un răspuns convingător la întrebarea asta cu schepsis are de la mine un

GELU NEGREA

bilet gratuit la meciul tur din sferturile ediției 2008-2009 a Ligii continentale de elită pe care îl va disputa (dacă îl va disputa) CFR Cluj. Proastă glumă, nu-i așa?! Mă consolează faptul că nu debordează de spirit și inteligență nici ironia lui Iuliu Mureșan cum că băieților săi le va fi ușor să acumuleze mai multe puncte decât a izbutit anul acesta Steaua în grupe. Păi, dacă tot vroia oficialul clujean să facă subtile comparații cu Steaua, nu știi ce l-a împiedicat să opereze trimiteri la Sevilla '86, de exemplu, că tot echipa militarilor din Ghencea a defilat parcă și pe-acolo, nu? Va trebui, din păcate, să mai curgă ceva apă nepoluată pe râurile noastre interioare până o să înțelegem că postura de învingător se potrivește mult mai bine cu generozitatea în atitudine și eleganța decât cu miștocăreala de cartier și aroganța (scuzați, dar n-am găsit altă rimă...)!

Nu pot încheia aceste fugare însemnări fără să aduc un sincer elogiu antrenorului Dan Petrescu și clubului Unirea Urziceni care au demonstrat convingător că, în pofida agresiunilor de tot felul și din toate direcțiile, fotbalul poate rămâne un sport frumos și captivant, iar nu o încleștare oarbă de mușchi, valută și crampoane, un joc în care mintea și inima sunt încă mai importante decât imundele pecuri și valize ce se vehiculează cu o indecență înfiorătoare pe toate meridianele Terrei. Dacă nu mă credeți, priviți în jur și vedeți ce lucruri dramatice se întâmplă cu ultimii doi câștigători euro-peni ai Balonului de aur, Andrei Șevcenko și Ronaldinho; nu de bani duc ei lipsă, ci de altceva. De cu totul și cu totul altceva!...

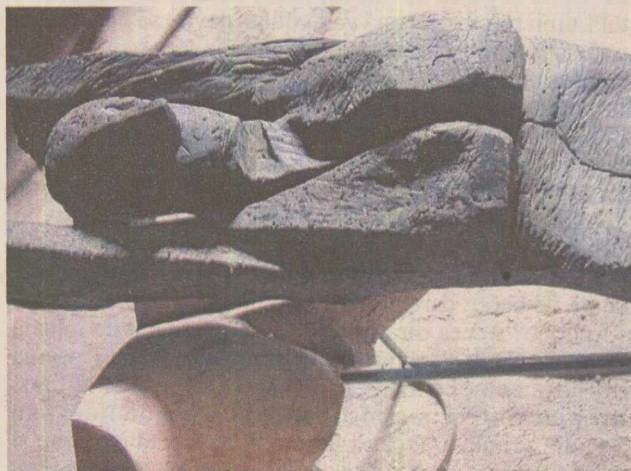
Mircia Dumitrescu, artistul care vede misterul

FExistă în expoziția lui Mircia Dumitrescu, veritabil eveniment artistic, o grafică intitulată (poate neobișnuit pentru o lucrare plastică, poate prea ostentativ teoretic, dar ce este obișnuit pe simezele din sala „Constantin Brâncuși” de la Palatul Parlamentului) *Omul care depășește limitele sau cel ce vede misterul*. Nu doar titlul este însă neobișnuit, foarte potrivit mai degrabă pentru un eseu, ci și lucrarea propriu-zisă, un autoportret bizar, prefigurat din elemente și linii ce numai a ceea ce se înțelege curent prin autoportret nu aduc, căci ele nu conturează un chip uman, fie și al unui artist emblematic,

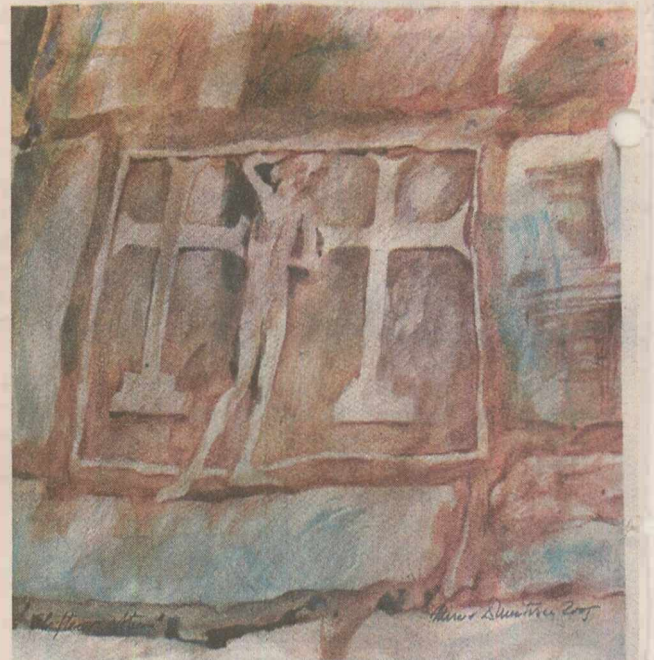

ci o stare de spirit, o atitudine creatoare. Nu ezit să afirm că acest titlu definește în întregul ei creația lui Mircia Dumitrescu. Conotațiile lui sunt cu evidență de „artă poetică”. Oferă o pistă sigură de pătrundere într-un univers plastic de o coerență extremă la toate nivelele lui: viziune, stil, culoare, definind o operă realmente impresionantă și prin dimensiune. Fiindcă, deși grafica rămâne genul dominant în varii înfățișări, mă gândesc și la ilustrația de carte (Eminescu, Philippide, Panaite Istrati etc.), și la carte ca obiect (Nichita Stănescu, Virgil Mazilescu, Nicolac Breban, Ileana Mălăncioiu etc.), din expoziție nu lipsesc nici sculptura și pictura. Pe de o parte, Mircia Dumitrescu e prin excelență genul de artist „care depășește limitele”, intrând în zone în care impune realului o logică particulară, a propriilor stihii interioare, universul său fiind expresia unor „echivalențe” esențializate, încărcate de sensuri și palpit motiv, ce vin din adâncul de taină al ființei. Pe de altă parte, am convingerea că ele își găsesc acoperire, singularizându-se și dobândind o pregnantă originalitate, tocmai în faptul că „născocitorul” lor are uimitorul dar de a vedea „misterul”. În consecință, încercarea sa de „înșurubare” în real, ca să parafrazez titlul unei alte lucrări, cred că e una eșuată, întrucât tot ceea ce apare transpus în imagini reprezintă o ieșire din real. Sunt doar niște semne (mesaje) ale realului, ipostaze halucinatorii ale realului, care nu redau realul, ci îl recrează. În *Cartea plantelor*, de exemplu, nici pe departe nu identificăm niște plante adevărate, ci miracolul unor forme de viață, destinat mai mult simțirii decât privirii. Până și atunci când elementele realului sunt de netăgăduit (un deal, un copac, o casă, un gard, o poartă, un peron de gară etc.), configurând aparent niște peisaje, ceea

ce se reține, incitând de-a dreptul, e imaterialitatea lor, senzația că plutesc într-o lumină de crepuscul, într-o tăcere în care îngerii, invizibili, desigur, au îngenunchat pentru rugăciune. Paradoxal vorbind, aflându-mă în expoziția lui Mircia Dumitrescu, am fost tentat, dinaintea a nu puține lucrări, să mă întreb oare nu cumva pictează muzica? Un ciclu grafic, spre a da și în acest caz un exemplu, are ca temă moartea și se intitulează *Requiem pentru un coleg*. Trecerea în neființă e văzută aici în reprezentări imagistice ce par a fi desprinse dintr-un ceremonial straniu. În fața celor trei tablouri, pentru a completa și tensiona și mai mult tema, e plasat un scaun chirchit, cu trei picioare, cu două tălpi în bronz pe el, exprimând suferință, zbucium, adică exact ceea ce ar putea motiva o sinucidere. Din nou senzația e că imaginile încorporează în subtextul lor niște sunete muzicale, pline de rezonanțe evlavioase, dar și sugerează ideea, prin modul cum sunt dispuse, că s-a intenționat înscenarea unui mic spectacol. De altfel, de o asemenea idee expoziția nu pare să fie străină în ansamblul ei. Ea e concepută ca o „călătorie” de la existențial spre transcendental. Inefabilul și poeticul e prezent peste tot ca respirația vântului peste trupuri goale de femei ce-și revendică în primul rând o expansiune, ca un abur de senzualitate, în spațiu, și abia după aceea o corporalitate. În fine, nu închei, totuși, fără să recunosc că această expoziție de excepție, care are forța de a provoca mereu alte speculații și comentarii, se cere văzută și revăzută, dar mai ales fără să transcriu o mărturie despre amplul ciclu de inspirație biblică *Drumul crucii* a însuși creatorului fabulos care este Mircia Dumitrescu: „Acest ciclu numără șaisprezece stațiuni, deși în realitate ele sunt paisprezece. O întâlnim, e adevărat, și pe a cincisprezecea, *Învierea*, dar ea câteodată se reprezintă, câteodată nu. La *Pieta*, de pildă, am realizat două imagini: una semnifică, din exterior, un moment de reculegere, coborârea de pe Cruce, iar cealaltă fixează în imagine, din interior, suferința mamei care își înmormântează propriul copil cu sentimentul că-și ține în brațe propria carne moartă. În fiecare stațiune am pus accent pe anumite detalii. În prima, Iisus stă, meditativ, la sălpi, în fața lui Irod, pe când în ultima, *Învierea*, se înalță la cer, iar Irod, imprimat pe lespedea dată la o parte de pe mormânt, rămâne o piatră. În legătură cu *Crucile*, Monseniour Robu a făcut o observație care m-a bucurat foarte mult, și anume aceea că sunt albe, imateriale, sunt *Cruci de lumină*. Recunosc că nu m-am gândit la așa ceva, dar se vede că, din punct de vedere plastic, lucrurile astea vin de altundeva. Ca tehnică am ales stilul de zgârieturi pe plăci, întorcându-mă puțin spre desenele primitive. Noi avem modele în peștii zgâriați pe pereții bisericuțelor de pe Dealul de cretă din Basarabi. Cred că și la Roma sunt la fel în catacombe. În ce mă privește, m-am oprit cu bună știință mai mult la un stil sugestiv, nu neapărat și performant. Puteam să intru în performanță, dar nu am simțit nevoia. Am avut nevoie doar de sugestie. În *Răstignirea*, dacă ai remarcat, apare o singură mână cu un singur piron bătut în ea, nu sunt oameni în jur, o mână singură doar care începe să țipe”. (I.C.)

Expoziția de gravură, ilustrație de carte, desen și sculptură a lui Mircia Dumitrescu este deschisă la Sala „Constantin Brâncuși” a Palatului Parlamentului între 7 mai și 7 iunie a.c.

**Anunț important:
2 % pentru
LUCEAFĂRUL!**

Cei interesați să sprijine cultura română pot transfera, potrivit legii, un procent de 2 % din impozitul pe venitul global (afereț veniturilor obținute în anul 2007) organizațiilor non-profit, prin completarea unor declarații transmise prin poșta de Administrațiile financiare sau care se găsesc pe internet la adresa <http://www.doilasuta.ro> (secțiunea „Resurse”).

În cazul în care persoanele fizice obțin venituri doar din salarii, trebuie completată *Declarația 230*.

În cazul în care persoanele fizice obțin venituri din salarii și din alte resurse (cum ar fi: venituri din cedarea folosinței bunurilor, venituri din drepturi de proprietate intelectuală etc.) trebuie completată *Declarația 200*.

Cei ce vor să fie alături de noi și optează să vireze acest procent Fundației „Luceafărul”, Cod de identificare fiscală 7060409, Cont bancar: RO17RNCB0072049692900001 – BCR – Sucursala Sector 1, o pot face până pe data de 15 mai 2007 prin poșta sau la sediul Administrației financiare de care aparțin.

Mulțumim anticipat tuturor celor care se gândesc la noi și la promovarea actelor de cultură în acest mod.

Acest număr este ilustrat cu lucrări de Mircia DUMITRESCU.